

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktunja uumiña Theophilus-mun piq-pagikkamnun. Sivulligñi makpiğaani aglaktunja suragálipayaanıñik Jesus aullağniıñhaniğlaan savaaqalığmiñik ² taivrumunjaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuanı Jesus aullağaluqañi ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigirağigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anıtqılha malğukipiat uvlut akunğatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anjaayuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılanmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññiaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa akiqsruutigikkaña qaitkisiñiplugu, uqautigikkaga ilipsitñun. ⁵ Taimñagu uq John paptaagutıqatuaq inunñun imigmik aglaan aquatıgun qapsich uvlut paptaakkaugısirusi Ipqitchuakun İrrutchikun.”

⁶ Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamın piqatigiplugu Jesus apıqsruğniğaat, “Ataniıq! Uvva taavrumanı nappatqınñiaqpıun anjaayuqaun İsrail-aagmıunun [umialıqagumiñaglugich taimanısun]?” ⁷ Jesus-ñum kiunıgai, “Aapaa kisimi sivunnıgisıgaa qakugun atuumalıksraña. İlaan ilısımapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuıgisirusi sanñimik

taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaaniḷu Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaacqipayaaniñi nunam.”

⁹ Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuḷa ilinjitñun qiniqtitluni aasii ilinisa qinitlaiqsignigaaat nuviyam puuqtiqmauḷ.

¹⁰ Aullaqtiqman qinigiugaaqtitlugich tatpakmuḷa, taimmaiḷnaq malguk inñuk atnugaallak qatiqtaanik qikaqasiitligñiqsuk ilinjitñun,

¹¹ niqliqhutik, “Galilee-gmiut, suvaata qikaqhusi qiniqniaqpsi qilaḷmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmuḷa aggitqikkiḷhitchuq taatnatun ilipsi qiniqmatun aullaqman tatpakmuḷa.”

Matthias-ḷum Inanigaa Judas

¹² Maliguaqtit tavrakḷa utigniqsut Jerusalem-mun inḷiuramiñ taiguutiqaqtuamiñ Olives-mik unasikpaguni inḷiññiqsuamiñ nunaacqimiñ.

¹³ Tavruḷa tikitñamiḷ Jerusalem-mun, ilinich mayuḷniqsut inimun taivrumuḷa irvigikkaḷmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James igñigikkaḷa Alphaeus, Simon-lu Zealot-ḷuruaq, suli Judas igñigikkaḷa James-ḷum.

¹⁴ Iluqaḷmiḷ katiniqsut akulaiqḷugu inḷiqsrugviksraḷmiknun piqasiqhutiḷ aḷnanik suli Mary-mik aakagikkaḷanik Jesus nukatchianḷiḷglu.

¹⁵ Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq inḷiññamik inḷugiaktigiyuḷnaqhutiḷ. Peter-m makitluni nipliutiniḷai,

¹⁶ “Aniqatiumaḷ, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpiḷaaniñi

Agaayyutim. Uqaginiġaa Judas-kun sivuani atuumagaluaqtitnagu ilaan savaaqaliksraña, taamna Judas sivulliuruuq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas iġaugaluaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkaña savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutigianikamiun Jesus akiññaaktaaqagñiqsuq maninñik. Taavrumiñaasiiñ tauqsigñiqsuq nunaviñigmik ilaan iluviġikkaġmiñik. Tavrani katakami iluqani ilua qaagñiqsuq. ¹⁹ Iluqagmin iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaanigaat, aasii inmin uqagmikkun taiguusigñigaat Judas-ñum tuqquvia Akeldamamik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiġaanani aglausimaruq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuigumauq iññitqikkumiñaiġuni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruqsuli,

‘Atlamik iñuñmik inaniqsiqaġumauq savaaña.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaqġugu iñuk inaniutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullaġniimaruq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anitqilħagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuaġipmaun paptaaktitchiħisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmaun Jesus pakmuña qilañmun.” ²³ Ilinich nalunaigñiqsut malġuñnik iññuñnik Joseph-miġlu taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miġlu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutin, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruatin uummatinjitñik

iñupayaat, taatnaġlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisaġigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.”
²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiniqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluġġuuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsriuat katimalgiñniqsut.
² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliġniġaat siġruktuaq pakmakña liilaa anuqhiqaktitmatun. Taamna siġruktuaq tusagnaqsiniqsuq iluqaani inimi.
³ Ilinich qiniñaqsiñiqsut ikniġmik liilaa qiniñalinik uqqatun siamitlutiñ iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim aňalatkaqsiñiġai iluqnaaqġugich. Taapkua iñuich uqaqsiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutiñ, taatna kañiqsiñaqsipluġugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatiñ. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-nuruat iñuuniaqtut nunaqqipayaaniiñ nunam taluqsriuat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruñ siġruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkunña. Iluqatin qanuġviigñiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kañiqsiñaqsiplutiñ sumiugisigun uqqatigun. ⁷ Quviġutchallapiaqhutiñ uqaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galileegmiunurur, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kañiqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniaħaptigun.

⁹ Uvagut Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-taġmiut Arabia-ġmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ñupluta aasiiñ mumiksuaguut Jew-ġuqsimaaghuta—iluqapta tusaagivut kanjicsiplugillu tamatkua uqaqmata kamañaqtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quvigut challapiaqamiñ kanjicsitlaiqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillapiaqsimaplutin piñiqsut.”

Peter-m Uqautriħha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñnik kiutyaqługich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ñuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalaġniłlaksitñal. Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitchut isumallapsisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkana itna, ¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaililugu itkisiruq aqulligñi uvluni, Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñuñnun, Iğñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut, nutaagikkasi qiñiqquuraaligutin suli utuqqanaasi siññaqtuqtaġutin;

18 aa, kuvviqigisigitka savaktitka aṅutitlu aḡnatlu
Irrusiḡikkamnik taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutiṅ.

19 Qiñiqtitkisigitka quviqnaqtuat qilaṅmi
suli atlayuaḡnaqtuat nunami,
auglu ikniḡlu suli itchialaruag,

20 siqiñiqunniñ tanuḡaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaagūḡlugu auktun
sivuani kamanallapiaqhuni uvluan
Atanguruam tikiumaliksraṅa.

21 Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyut-
mun
ilaan anniqsuḡisigaa.’ *Joel 2:28-31*

22 “Israel-aagmiut, naalaḡnisitchi uqaḡlamnun!
Jesus Nazareth-miñ aṅutauruq Agaayyutim
tilikkaṅa. Agaayyutim savaaḡipkaḡaa
saṅṅiqaqhutiṅ atlayuaḡnaqhutiṅlu qiñikkiqsuutinik.
Qiñiḡisi nalupqinaiqḡlugu ilisimaplugich tamanna
atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi.
Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun
tuyuḡilha. ²³ Ilipsi aṅalataksrirutigigiksi Jesus
sumiunṅuranun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaḡlugu
sanniḡutamun. Aglaan Agaayyutim pisuḡimigunlu
ilisimaliḡmigunlu sivunniunṅanikkaṅa taatna.

24 Aglaan Agaayyutim makititnamiunṅ tuquḡimñ
pituiḡlugu iñuḡimun. Jesus tuqqutqikku-
miñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq
iluviḡmi tuqunaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-
ṅum uqautiginiḡaa itna,

‘Uvaṅa qiñiḡiga Atanguruag sivuqqamni ataramik.
Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunḡalḡuruṅa ilaani iḡuilliuqama.

- 26 Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtunja quviasuhgmik.
 Tuqugisigaluannaqmaunniñ nigiugaqigiga nalupqinaiqługu,
- 27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga iluviqmun,
 naagaqaa timaa savaktivich piungiqniaqulugu.
- 28 Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,
 aasii quviasukkisirunja atakkii nayuutiplunja ilipni.’ *Psalm 16:8-11*
- 29 “Aniqatiut, uvanja uqautiraksragigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviqaat, aasiiñ ilisimagaat iluvga marrumunaaaglaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kaniqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani inmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaña David-ñum kinjvianñiñ ilañat ataniguqtikisiñiplugu inmisun. ³¹ David-ñum qiniqquraaginigaa qanuq Agaayyutim anjipkatqiliksrana anniqsuqti akiqsruutigikkaña taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim uninitchaa ilaa iluviqmun suli timaa piunginitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim anjiquksitkaa iluviqmiñ, aasii uvagut ilisimaurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taligpinmiñuktitkaa kamanaqsiplugu suli qaitchipługu Ipqitchuamik Irrusiqmiñik Aapami akiqsruutigikkañatun aasiiñ Jesus-ñum qaitchipługu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma, taatnamik qiniaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David inmi

timituummagmi pakmunjaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliḡñiqsuq,

‘Agaayyutim nipliutiniḡaa Ataniḡa,
Aqvittin kamagiviksrauḡipnun,

³⁵ aquppiḡḡapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka
ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii
ilitchuḡiraksraḡigiksi nalupqinaḡlugu, taamna
Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa
atanḡuqḡugu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruḡ Peter-m
uqautigikkaḡa ihuḡḡiḡniqsut. Apiqsruḡniḡaat
Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut,
Qanuḡisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagñiḡai, “Nunuuraliḡusi
mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukat-
taḡusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgūḡusi atqagun
Jesus Christ. Agaayyutimli natqitiuyumagaasi
killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchuḡisigaasi
Iḡqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim
akiqsruutigikkaḡa tuḡaaqatuq ilipsitñun
qitunḡapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun
uḡasiksuami, iñuich iluqaisa Atanḡuruam
Agaayyutipta tuḡḡai inmiñun.” ⁴⁰ Peter uqagtuq
iñuḡiaktuanik atlanik uqahḡnik. Aasiñ ilaa
naatchiqami itnaḡḡugich, “Annautillaksagñiḡitchi
ilipsitñik anasiñḡuqsautmiñ tikiññiaqtuamiñ
pigiitchuanun iñuḡnun tuqqutchiruanun
Jesus-mik.” ⁴¹ Iñuḡiaktuat ukpiqsriñiqsut
uqahḡmik suli paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yuḡnaq
ilaliutiniqsuq ukpiqsriruanun tamarrumani
uvlumi. ⁴² Ilinḡich ilisaaqaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ,

aasii piqasiqsuutiniqsut niġiqatigiikhutiŋ suli inġiqsruqatigiikhutiŋ.

Qanuq Ukpiqtuanjuruat Piqatigiilhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqaġniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naagaunniiñ iñupayaat ikpiġiagutiniġaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun.

⁴⁴ Iluqaġmiŋ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqaqtirrutiplutiŋ suuraġmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqaamiŋ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suoramiknik, aasiiñ autaaqługich piññaktaatiŋ iluqaitñun inuqsriuqtuanun.

⁴⁶ Uvlutaugaġipman ilinich katraġniqsut agaayyuvikpaŋmun. Niġiraġaġniqsut atautchimi kiŋuniqmikni, aasiiñ niġikamiŋ quvia-sukhutiŋ pisuillapiaqhutiŋlu. ⁴⁷ Ilinisa quyaraġiġaat Agaayyun, aasiiñ atlat iñuich nakuagaġiġaich ukpiqsriruapayaat. Suli uvlugaġipman Atanġum ilaniktuuqtinniġai iñuŋnik ukpiqtuanjuranun tamatkuniŋa anniqsukkaġmiñik.

3

Peter-m Iħuaqsiḡkaiħa Pisutlailaamik

¹ Iħaatniġuuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpaŋmun, iñuich inġiqsruġviat tikitmaħhani. ² Agaayyuvikpaŋmi paaqaġniqsuq taggisiliŋmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq aŋun una aquppiraqniqsuq pisunġaŋitchuaq aniñiġmiñaglaan.

Uvlugaġipman ilamiñun tavruŋautipkaġaġniqsuq taavrumuŋa paamun inġiqsruġviksraġmiñun maniuranik iñuŋniñ isiqtu-aniñ agaayyuvikpaŋmun. ³ Peter-m lu John-ŋumlu apqusaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpaŋmun

inigiñigik aatchullakiksraǵmigun manijmik.
 4 Taapkuak kiniaqamitku irigruinīaaq̄lugu Peter-
 m nipliutiniǵaa, “Qinīiqtiguk!” 5 Taavruma īnuum
 qīnīiaqsīnīigik nīgiukhuni aatchuusiaksraǵmīnik
 iliniknīiñ. 6 Peter-m nipliutiniǵaa, “Maniitchūᵇa
 suoramikunnīiñ aglaan aatchuǵniagikpīñ
 pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-
 mium pisuqugikpīñ.” 7 Peter-m tigukamiūᵇ
 taliqpiagun makitquplugu, taimmaīnaq
 aᵇutiqnīam niūᵇi sayaniktiḡniqsuk. 8 Nutīᵇniqsuq
 qikaqtiqūhunasiīñ pisuaqsipluni. Ilaan
 isiqatiginīigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpaᵇᵇmun
 pisukhuni misigaqsimmaǵmi quyyasimmaan
 Agaayyun. 9 Īnuich tavrani qīnīḡniǵaat
 pisuk̄lugu quyammaǵmi Agaayyutmik.
 10 Īñupayaat ilisaḡiniǵaat injiularauplugu
 aquppisuuruaq agaayyuvikpaum paᵇᵇani
 taggisilīᵇmi Pīñnaqnaqtuamik. Iluqaḡmīᵇ
 quviǵutchallengēniqsut taavrumuuna atuumaru-
 akun taavrumūᵇa aᵇutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpaᵇᵇmi

11 Īñuitguuq qīnīqamitrūᵇ pisutlasipkakkauruam
 saqunaurapayaᵇᵇak Peter-m lu John-ᵇum lu
 aupīᵇᵇautiginiǵaat, aasiīñ qīnīgiaq̄lugich
 katimmavīᵇmun taggisilikkun Solomon.
 12 Peter-m qanuǵviiqsuat qīnīqamigich
 nipliutiniǵai, “Israel-aaḡmiut, qanuǵmi taamna
 quviǵutchallengēvisiūᵇ qīnīqpaaqsiplutaasiīñ?
 Uvaguq pisutlasipkaᵇᵇitkikpuk manna aᵇun
 saᵇᵇᵇiptikkun naagaqaa ukpiqsrīᵇᵇaptikkun.
 13 Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-
 ᵇum lu Isaac-ᵇum lu Jacob-ᵇum lu īᵇuaqsiᵇkaǵaa

manna anjun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamañaqtitkaa igñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anjalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuğaani Pilate-ñum sivunniutianikmañunniñ patchisaigukługu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruagłu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqługu Pilate pituigıtqupługu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqquťkiksi taamna qaitchiruaq iñuukigmik aglaan Agaayyutim anıtqiksitaña tuqñaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmaagıput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaılaaq qıñikkaqsi ilisimakkaqsılu mamititkauruq. Taamna anjun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iluaqsikkauruq sivuqqapsitñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluagmigiga una, ilipsılu sivulliuqtituummapsılu qaitkiksi Jesus sumiñuruanun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutrıñiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inılğan uqagıkkana iluqaisigun sivuniksriqirimigun aqıqsruutauruaq anniqsuqti naglıksaaqtuksraunıplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnağupsi Atangum sayyaagıksipkağisigaasi irrutıchipsigun. Taivrumani ilaan tuyugıtlayumagaa Jesus annautriksraqtağianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qılanmi ittuksrauruq taivrumña uvlumun supayaat nutaagıksrañatnunağlaan, Agaayyutim ipqıtchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inılğan. ²² Moses-ñum nipliutiginıгаа, ‘Agaayyu-

tim Atanipsi tuyuqağisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqaği uvamnik; taimña itkisuruq iñupsitñiñ. Ilipsi naalağniraksrağigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkañanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaugisipluni.’ ²⁴ Iluqağmiñ atlat sivuniksriqirit Samuelmiñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviağikkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunganik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqağisigitka iluqaisa iñuich nunami kiñuviağikkaptigun. ²⁶ Taatnaqlugu Agaayyutim añitqiksitmauñ savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusilu pigiñliqiliğikkapsitñiñ.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkauthak Uqaqsittaagvijnmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Iliñisa ihuagiñiñiğaiç uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus añitqinñiplugu tuqunaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqqutaupluni tuquruat añitqikkisiñhatnun. ³ Tigupkağniğaiç isiqtaupkaqlugik isiqsivinmi unnuapak unnuaguqhunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaaliyunat 5,000-mik añutiñhiñat.

5 Uvlutqikman Jew-ḡnuruat sivulliuqtinillu sivulliuqtiḡruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. 6 Annas-tuuq qaukḡiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukḡium agaayuliqsim ilaiñiñ. 7 Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñiḡaich, “Qanuqlugu iḡuaqsiqkaqpitku taamna aḡun? Qanutchimik saḡḡiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” 8 Peter-m aḡalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniḡai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtiḡruaḡuplusi, 9 Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuiḡḡaptigun taavrumiḡa pisutlailaamik iḡuaqsiqkakkaptiknik? 10 Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, Saḡḡiqaqtuq atigikkaḡagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim aḡitqiksitlugu tuqḡaruaniñ. Taatnaqlugu taamna aḡun qikaqtuq iḡuaqsiqkaupluni sivuqqapsitñi. 11 Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalhiñ uqautigikkaḡat itna,

‘Uyaḡak tuppirtit ayakkaḡat,

taamna uyaḡak piitchuillapiagaqtuq
tuppirauni.’ *Psalm 118:22*

12 Aasiñ Agaayyun atchiiruq atautchiñhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniq-suḡumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

13 Tarra uqaqsittaagtitchirit quviḡutchaḡniqsut qiñiqamisigik Peter-m lu John-ḡumlu taluqsrautaisi-laanakniglu ilisaqsimaisilaanakniglu. Ilisimagaich piqataulhak Jesus-mi. 14 Aasiñ qiñiḡniḡaat

aŋun iħuaqsikkauruaq qikaqataulha Peter-milū John-milū. Taatnaqhutin niplilguiññiqsut akikŋaġlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaquniġaich uqaqsittaagviñmiñ, aasiiñ anipmaknik sivunniuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuġlugik atanniġisivisigik ukuak aŋutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuġianiñniġaat atlayuaġnaqtuaq iħuaqsiḡkañiq atuumakkaŋa taapkuñnuuna, aasiiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitquñitlugu marrumani tusaayugaaq iñuñnun, taatnaġuta aniqsraaqtuġlavut uqatqiquñillugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnailplugu sivun-nianikamin iñiqtiġniġaich quliaqtuaquñitlugu Jesus-kun iñuñnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiquñitlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-milū John-ñumlu kiuniġaik, “Nalliqsi tupiġinaġayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsium taamna! ²⁰ Uqautiġinaġumiñaitkikpuk sua qiñikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiiñ pilitlugik agvisiksraitlutin anasiññuqsalguiññiġaich. Iqsigipluġittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriñlapiaqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlailaamun. ²² Taamnaguuq aŋun quviquaqtuakun iħuaqsiḡkakkauruaq malġukipiaguaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Iniqsruutriħat Taluqsrautailiġmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqau-raqmatik utiġniqsuk ukpiqtuanuruaqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtiġruat sivunniuħhatnik. ²⁴ Iliñisa

tusaakamitruŋ agaayuqatiqagñiqsut itnaqhutin,
 “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iñiqsiruaatiin
 iluqaanik qilamilu nunamilu tagiumilu. ²⁵ Aasiñ
 ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun
 sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,
 ‘Suvaata Jew-ŋuŋitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniucpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu
 paqnanigaich anjuyautnatin akilliliguqlugu
 Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtik-
 sriukkanalu.’ *Psalm*
2:1-2

²⁷ Iumun marrumani nunaqqimi Herod-
 lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-
 ŋuŋitchuanik suli iñuiñik Israel katimaniqsut.
 Sivunniutiginiġaat akikŋaqługu Jesus savaktin
 ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut
 savaŋniagukhutin supayaanik sivunniutigikkan
 kamanaqtuakun isumalipkun inilġaan
 atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniiq,
 itqagługich Jew-ŋuruat qullinich qanuqhutin
 aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpitch,
 uqaqtitigut uqagñik taluqsrautaiguta.

³⁰ Ikayuqtigut iluaqsitlasilugich nanittuat suli
 savaktitigut atlayuagñaqtuaniglu quviqnaqtu-
 aniglu atanniutaagun ipqitłuni savaktigikkapkun
 Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini

katimavigikkanat aulaniqsuq. Tavraami
 aŋalatiqhutin Ipqitchuamik Irrutchimik
 aullaqhutin uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqalhiñik
 taluqsrautaiqhutin.

Atunim Pigigaich

32 Uvvaguuq ukpiqsripayaaqtuat atausinjuutripłutin atipiagñiqsut irrutchimikkun. Nalliatunniin igłigingiqlugu inmi suurani aglaan atunim atuğniğaat suurağikkaqtin. 33 Uqqiraqtit kamañaqtuakun sanñikun ilisimarauniqsut anitqilħagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpañnigai iluqaisa. 34 Taapkunani ukpiqsriiruani piiññiqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaņa tunisiraqtuq nunaviññimik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrutañnigaa akuqtuani tuniağmiñiñ 35 aatchuutigiqlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiiñ autaagağniğaat taamna manik inuqsriupayaaqtuanun. 36 Ukpiqsriiruamik iñuqağniqsuq Joseph-mik, Levitkuayaanupluni iñuguqtuaq Cyprus-mi, taavrumiņa uqqiraqtit taiguutiqaakkanat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). 37 Ilaaptuuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitluguasiiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

1 Tavraniuguuq iñuqağmiñiqsuq nuliagiinñik atiqagtuanñik Ananias-miğlu Sapphira-miğlu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik. 2 Akuqtuağmik ilañanik tugvaiñiqsuq ağnaataasiiñ ilisimaplugu anigaa. Aglaan sippaņa qaitkaa uqqiraqtinun. 3 Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuungagmun analatitpich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilañanik nunautvich

akian? ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiñ kinuagun tuniñhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrinjitchutin iñuñnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ñum tusaapqauraqamigich Peter-m uqagikkañi puuktigñiqsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiña taluqsratçañiqsut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruñ timaa annisiplugu iluviğiağniğaat. ⁷ Uvvaasiñ piņasut sassagñigich kinuatigun ağnaat aggigñiqsuq sutilaañatnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruğniğaa, “Uqautiñña, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Ağnam kiuniğaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiğaa, “Suvaata uuktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atañii, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauva puuktigñiqsuq Peter-m sivuğanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamiñ qiñiqługu tuquruuq aullautiniğaat iluviğiaqlugu saniganun añutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiña taluqsratçañiqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuağnaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuağnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunğatni iñuich. Iluqatiñ ukpiqsrruat atausiñjuğniqsut katimmavianun Solomon-ñum. ¹³ Ukpiqtuanjitchuat ilaliqsuaqsiniğaiç taluğiplugich aglaan ilinisa uqautigillau-tağaluaqlugich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat añutitlu ağnatlu ukpiqsriłiqsuat Ataniğmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat iñugiaksitmullapiagñiqsut.

15 Iñuich illiugaigaqsiñiqsut atnigñaqtuanik tumitchaanun siñigviñnun naagaqaa ikivganun niggiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagganun mamitinnasugalutin. 16 Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atnigñaqtuanik suli ihuilliugtittañitnik irrusiqluich. Taatnailiplugu iluqatin ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiuthat

17 Taamna atuumaanikman qaukhat quliaqtaqtit piqasiqhutin maliguaqtaiñik Sadducee-ñuruanik qinnallapiagniqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugniqsut qanuq añalaksrañatigun. 18 Ilinisa tiguniğaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivimun. 19 Aglaan tamarrumani unnuami isağulgan Agaayyutim añmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, 20 “Agaayyuvikpañmugusi uqagiğitchi iñunun nutaakun iñuunialikun tumigiplugu Jesus.” 21 Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpañmukhutin qauñuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukhat agaayuliqsit piqatinilu katinnigaich uqaqsittaaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ñuruat sivulliugtigruanich. Tuyuqagniqsut isiqsivimun uqqiraqtit tavrñautitquplugich. 22 Uvvaasiñ qauñaksrit tikitmata isiqsivimun paqingiñniğaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutin taamuña katimaruanun uqautinigaich, 23 “Isiqsivimun tikitñapta kiluusaqaghuni suli qauñaksrit paani qauñaksrigaluagniqsut. Aglaan paat añmaqaptigik paqitchiñitchugut iñunmik iluani.”

24 Agaayyuvikpaum qaunaksraḡata qaukḡiata suli qaukḡiḡisa agaayuliqsit tusaakamitruḡ taamna isumatuyaagaqsiḡiqsut sutilaaksraḡagun. 25 Taatnaqtitlugich iḡuk isiqḡhuni, “Ataḡii, isiqḡtasi amma agaayyuvikpaḡmi iḡisautrirut iḡuḡnik” itnaqtiḡniḡai. 26 Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiḡhuni qaukḡiḡmiknik taamuḡaḡniqsuq tavrḡautityaqḡugich uqqiraqtit. Aglaan aḡallaḡluutaiḡhutinḡ nuyuaḡiplugu iḡuḡnun miḡuqtuaqsiḡiḡksraḡtinḡ uyaḡaḡnik.

27 Iḡiḡisa uqqiraqtit tavrḡautikamisigik sivuḡaatnun uqaqsittaagtitchirit, qaukḡiata agaayuliqsit apiqsruqḡtaaqsiḡiḡai, 28 “Qanusigalgitpisi?” itnaḡhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigigaluakkaqput iḡisautritqunḡitḡusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat iḡisauttutri iḡisimagaat suli iḡiḡisa patchisiḡuḡhuta tuḡuḡhanun Jesus-ḡum!” 29 Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniḡaich, “Tupiksriḡuni Agaayyutmik sivulliuruḡ tupik-sriḡiḡmiḡ iḡuḡnik. 30 Iḡipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta aḡitqiksitaḡa tuḡuḡaruaniḡ 31 kamaḡaḡviksraḡanun ataḡiḡuḡḡugu anniqsuutiḡuḡḡugu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aḡmiut mumikkumiḡaḡsiḡlugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniḡ. 32 Uvagut iḡisimarriqsimmaḡikput piqasiḡhuta Iḡqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkaḡa tamatkunuḡa tupiksriḡuanik ilaanik.”

33 Jew-ḡuruat uqaqsittaagtitchirit tusaakamitruḡ taamna uumitchallapiḡniqsut, suli tuqqutchisuliḡniqsut uqqiraqtinik.

34 Uqaqsittaaqtitchirit ilañata Pharisee-ñuruuq
 makinniqsuq uqallagukhuni, atiaqtuuq
 Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautauruuq
 maligutaksramiknik. Makitnami tiliñigai uqqiraqtit
 anillaquplugich. 35 “Israel-aagmiñuruasii!”
 itnaqtigñiqsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq
 añalatchiñaksraqsi taapkuniña añutinik.
 36 Aipaaniguuq iñuqağniqsuq atilimik Theudas-
 mik kamañağasugaluni iliruamik. Iñunnañniqsuq
 sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik.
 Aglaan tuqquutaupman iluqağmiñ maliguaqtai
 siaminniqsut taatnaqñuguasiiñ suuñaiqhuni.
 37 Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-
 miñ tamarrumani kisitchikamiñ iñupayaanik
 nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik
 iñmiñun naagatarra tuqquutaupman iluqağmiñ
 maliguaqtai siaminniqsut. 38 Pakmaasiiñ
 alğaqsullaglapi itniñilugu, Aullağlich ukua
 iñuich. Iñaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu
 savaañatlu iñukmiqnisaukpan atlatitun
 piungigisiruq, 39 aglaan agaayyutmiqnisaukpan
 akiiliyumiñaiipiagisi. Inniaqtusi nuyuağnami
 akilliliugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnailiplugu
 Gamaliel-ñum alğaqsruğniğai. 40 Atanğich
 akuqtuğniğaat alğaqsruutaa aulailañuğutiñ
 kamakkutiqağuklugukii. Uqqiraqtit
 isiqtitqinñiğaiç kinumun aasiiñ ipiğaqtuqtitlugich.
 Aniqsraaqtuğniğaiç uqatqiqunjitlugich
 taavrumuuna Jesus-kun, aasiiñ anipkaqñugich.
 41 Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaaqtitchiriniñ.
 Ilinich quviasuktut atakkii Agaayyutmun
 piksraqtaagiplitin nagliksautigihksrañagun

Jesus. ⁴² Uvlugagipman agaayyuvikpaḅmi iñuich tupinjitñilu ilisauttutigituiñaḅnigaat quliaqtuaḅiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruuq, Jew-ḅuruat niḅiugikkaḅat.

6

Tallimat Malḅuk Ikayuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ḅuraaqtuat suli Hebrew-ḅuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ḅuraaqtuat nipliḅñiqsut uilgaḅnaatinḅ miñitchuuniplugich uvlugagipman autaaqmata iñuuniutiksranik.

² Taatnaqhutinḅ qulit malḅuuplutiḅ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniḅaich nipliḅhutinḅ, “Nalaunḅaḅitchuq quliaqtuaḅaiḅupta piqusiguta aḅalatchiñiakun autaaḅiksraḅanik. ³ Taatnaḅusi, aniqatiut, piksraḅitchi tallimat malḅuḅnik aḅutinik akunnapsitñiñ, iñuḅnik aḅalatiqaqtuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutinḅlu. Aḅalatchipkaḅniaḅivut autaaḅiksraḅanik. ⁴ Uvagut iniqsruqtuiñaḅisirugut suli quliaqtuaqtuiñaḅuta.”

⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnaḅniqsuq iluqaitñi katiruani, aasiññ nalunaiqsitñiqsut Stephen-mik ukpiqsriḅlapiaktuamik aḅalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Iḅaksraqḅugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miññ mumikhuni Jew-ḅuqsimaruamik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutinigaich piksraqtaatinḅ uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiḅlugich iliplugillu argatinḅ ilinjitñun.

⁷ Tavra Agaayyutim uqaḅha siaminniḅsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktugniqsut suli iñugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriḅiqmiplutinḅ.

Stephen Tigukkauṯa

8 Stephen, ihuaqutaagun suli saṅṅiagun Agaayyutim, savatlasiñiqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuaḡnaqtuanik akunḡatni iñuich. 9 Iñuqaḡniqsuḡḡuuq ittuanik Jew-ḡruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaqhutin Pituikkauruanik uqaallatiaqsiñiḡaat Stephen. 10 Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqiutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ niqliqman qapiqtaḡuiññiḡaat. 11 Taatnaqhutin tamatkua piyuaqtit akiliñiqsut aṅutinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akikṅaqḡugu maligutaksraq Moses aglagikkaṅa suli akikṅaqḡugu Agaayyun.” 12 Tamatkua taatnalgimikkun aṅalannigaiç sivulliuqtiḡruat suli aglaligirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuḡaṅiutipkaḡugu Jew-ḡruat uqaqsittaagtitchirinṅitñun. 13 Aasii ilaṅitñik aṅutinik itqutriplutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una aṅun ataramik uqaqtuq akikṅaqḡugu uvagut ipqitchuaḡikkaqput agaayyuvikpak suli akikṅaqḡugu maligutaksraṅa Moses-ḡum. 14 Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesusmun Nazareth-miumun siqumitqaagḡugu agaayyuvikpak simmiḡisiñiplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakṅa Moses-miñ tunḡavigikkavut.” 15 Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiniqpaaqsiñiḡaat iriḡruiñaaḡugu Stephen, tautukḡuguasiñ kiiṅaṅa iliruaq kiiṅaṅatun isaḡulgum.

7

Stephen Uqaaqtullatha

¹ Qaukhium agaayuliqsim apiqsruġniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua niplialhat?”
² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaġnillaksinjha! Agaayyun kamanaqtuaq sagviġniqsuaq sivulliptiknun Abraham-mun iġuuniaġugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullakisraġan Haran-mi itchaqtuqhuni.
³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullaġiġn nunamun tikirvigittukkamnun ilipnun.’
⁴ Taatnaqhuni nunanġatniġn Chaldeaġmiut aullaġniqsuq Haran-mun iġuuniaġiaqhuni. Aasii kiġuagun Abraham-ġum aapaġa tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinniġaa marrumuġa nunamun nayukkaptiknun pakma.
⁵ Taatnaqtillhani tamaani Agaayyutim qaitchiġitkaluaġniġaa Abraham iġmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruġniġaa qaitchigiġiġniplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiġuviaġiġn, naagaunniġn Abraham qitungiunġaan.
⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kiġuviaġikkatin iġuuniaġisirut iglaanulutiġ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiġ suli sisamani kavluutini ukiuni iġuaqutitchiunillutiġ.
⁷ Aglaan anasiġnġuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuat iġugikkamnuk. Kiġuagun tamarruma ilinich utiġutiġ taivrumakġa agaayumaagvigiagsiġunġa marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa.
⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliġniġaa nalunaitġutchiquplugich

anütitiñ. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksriskhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa tallimat piñayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malguk sivulliaavut.

⁹ “Aglan taapkua sivulliaquqtuat killuğinigaat nukatchiaqtin Joseph tunipluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglan Agaayyutim nayugñigaa ¹⁰ ikayuqlugu ihuilliugvinmiunniin itman. Agaayyutim nakuagiliutipkağaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi analatiguğniğaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupigmiñun. ¹¹ Kinuagun nigisunnaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-milu, taatna sivulliaavut nigisuksiulihutin. ¹² Aasiin Jacob tusaakami niqiksraqaqniplugu Egypt-mi ilaan sivulliaavut tuyuğiqqaagnigai tasamuña. ¹³ İlanatni tasamuñalgitmata Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiin Pharaoh-m ilitchuğinigai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaagnigaa Egypt-muquplugu qitunğaqtuummaan. Taapkuaguug inuğiaktiginiqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitunğani nuurrutinigai Egypt-mun, tavraniasiin ilaalu sivulliaavutlu tuquplutin. ¹⁶ İlinisa timinich iluvigiaqtağniğai Shechem-mun taivrumuña Abraham-ñum tauqsiagimakkananun iluviğviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianjiñiñ. ¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaaqsipman, kinuvianji inuğikkapta tavrani Egypt-mi inuğiaksiillapiagñiqsut.

18 Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. 19 Taavruma umialgum kinniaqsiñigai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliavut, nunuriplugitunniiñ igitqataqti-tlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. 20 Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qinñiyunaqhuni, aasiñ añayuqaakkiñ qaunagiplugu pinasuni tatqini. 21 Iriqsimalguiqlugu kinunğani anipkağniğaat. Taatna Pharao-m panian tiguaqlugu igñigmisun pamiqsagñigaa. 22 Ilaa ilisaaqagñiqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamanaqsiplugu uqatigmiñi savaamiñilu.

23 “Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunnigñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. 24 Tikitqammihunilu Egypt-miu añallağluipman ilañatnik tamatkua taatnaqhuni ikayugiagñigaa payyaksaqtuaq. Ikayuisagñiaqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. 25 Isumapluni aniqatiumiñun kanjqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atuliksrani annautriñiksrañagun iñunmiñik. Aglaan taapkua kanjqsimanñiñiğaat. 26 Uvlutqikman qinñilgiññiqsuq Israel-aagmiunñik añuyaktaunñik. Ilaan ihuaqsisipkağniagaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuğhusik iliptiknun piyuutivisik?’ 27 Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Añalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik? 28 Tuqutchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqqutaptun ikpaksraq?’ 29 Moses-ñum tusaakamiunñ taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni.

Taapkunani malgũᵇnik iḡñiqagñiqsuq.

³⁰ “Malgũkipiami ukiuᵇanikman isaḡulgum sagviutiniḡaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuilaami qaniᵇani iḡḡian Sinai-m. ³¹ Moses-ᵇnum qĩniqamiuᵇ atlayuaḡiplugu utlanᵇniḡaa taamna uqpik qĩnimmaḡiksaagũḡugu. Tavraasiĩ tusaaniḡaa Agaayyutim uqautigikkaᵇa, ³² ‘Uvaᵇa sivulliaqpich Abraham-ᵇnum Isaac-ᵇnumlu Jacob-ᵇnumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullanᵇniqsuq qĩñḡniangũḡuguunniĩ. ³³ Agaayyutim nipliutiniḡaa, ‘Aluḡutikkiĩ mattakkik, taamna qikaḡviiĩ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Iḡmun qĩñḡniḡiga pigiiliplumi nagliksaaqtitaulᵇhat iñuᵇma Egypt-miittuat tusaaplugich miḡuqtulᵇhat, atqaqtuᵇaasiĩ ikayuḡiaḡlugich. Pakma maunḡaḡiĩ, tuyuḡigisigikiᵇiĩ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiĩ ayakkaᵇat itnaḡḡugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigũqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyuḡikkaᵇa ilinĩtũun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuḡḡugu isaḡulikun qĩñikkaᵇa ikualaruami uqpiᵇmi. ³⁶ Moses-ᵇnum annisiniḡai Egypt-miĩ. Iñiqtaqaqniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuaḡnaqtuanik Egypt-miḡu, Kaviqsaami Taḡiumiḡu suli iñuilaami malgũkipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses niqliqsimaruq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyuḡisigaasi atrilugu tuyuqallĩ uvamnik; taimña itkisiruq ilapsitñiĩ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimalᵇhatni iñuilaami iḡḡiani Sinai-m isaḡulgum uqaqatiqagñiqsuq Moses-mik, aquagunaasiĩ

Moses-ɲum uqautiplugich sivulliaavut uqalɔgnik akuqtuagikkaɲitɲnik Agaayyutmiɲ. Taimakɲaaglaan ilitchuɣirugut qanuq iɲuuniaɲiksrapɲnik.

³⁹ Sivulliapta tupigiyumaɲiɲɲiɲgaat, aglaan suqtiginɲitkaat aɲalatiqaqhutiɲ kimmutmikkun utiɣukhutiɲ Egypt-mun.

⁴⁰ Taatnaqhutiɲ Aaron uqautiniɲgaat, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapɲnik, atakkii imɲa Moses annitrivut Egypt-miɲ naluplugu sutilaɲa.’

⁴¹ Iliɲich iɲiqsiɲiqsut aanguumik nuɣɣaqtun aasiɲ tunillaqtuaqsiplutiɲ aanguaɣmiknun, quviasuutigiplugu iɲiqtaɣikkaqtiɲ argaɲmiknik.

⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqtiginɲisaallaɲniɲgai agaayuyumiɲaqsipɲugich uvlugianun qilaɲmi, aglausimaruatun makpiɲaɲatni sivuniksriqirit itnailipɲugu,

‘Israel-aagmiuɲuruasii,

malɣukipiami ukiumi iɲuiɲaami tunillaqtuqtusi
agaayuvigigaluaqnaɲa.

⁴³ Igligutiniɲiksi panapkaaqtuummaan aanguaq
Moloch

suli atriɲa uvlugianan aanguaɣikkapsi Raiphan.
Tamatkuak aangurrigigaasi iɲiqtaɣikkasi
putqataɣvigisrukɲugich.

Taatnaɣusi tuyuɣigisigipsi uɲataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliapta iɲuiɲaami igligutiniɲgaat panapkaaɣ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruɣ akunɣatni. Moses-ɲum iɲiqtaɣikkaɲa Agaayyutim pigisukkanatun, tuvraqɲugu iliktigun iɲmi ilisauɲtuɲatun.

⁴⁵ Kiɲuvatigun sivulliapta akuqtuɲugu taamna panapkaaɣ sivulliamikniɲ igligutiniɲgaat akiqsruutauruamun nunamun.

Joshua-mlu ilinjalu tigusiaḡisaaqsiñiḡaat nuna taipkunakña iñuñniñ Agaayyutim unutanjiñiñ, tavrũaasii panapkaaḡ nappaḡluḡu David-ñum aḡalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David

nakuagiginiḡaa. Aasiñ David-ñum iniginiḡaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiḡmik ilaanun.

⁴⁷ Kiisaimmaguuḡ Solomon nappaiñiqpuḡ taavrumiña tupiḡmik, agaayyuvikpaḡmik.

⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinñiqsraqtuaḡ irviḡañitkaluaqtuḡ tupiḡmik iñuich nappakkaḡatnik, nipliḡmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnailipluḡu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuḡ, Qiḡak atanḡuvigigiga aasii nuna tutmaḡvigipluḡu.

Qanutchimikmi tupiḡmik nappaiñayaḡpisi uvam-nun?

Sumimi minguiḡsiaḡviḡaḡisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtaḡimakkaḡa supayaaḡ tamanna.’ *Isaiah 66:1-2*

⁵¹ “Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasuñitmiusi Agaayyutim uḡalhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuḡ ataramik akilliḡisuirusi Iḡqitчуamik Irrutchimik.

⁵² Sivuniksriqiripayaaḡ sivulliapsi nagliksaaḡtinnigaaḡ, tuḡqutluḡich

Agaayyutim uḡqiraḡtaiñik uḡaḡtuanik inilḡaan agḡiḡksraḡaḡun Agaayyutim nalaunḡaruuaḡ savaktiksraḡa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi

tuḡqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuḡtuigaluaḡhusi maligutaksraq tumigipluḡu isaguliñi Agaayyutim qaisaḡanik naagasuli tupiḡañitkiksi.”

Stephen Tuḡqutaulha Miluḡtuḡluḡu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaaqtitchirit naalagñiǵmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin inmiknununniñ anjalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim anjalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumangá qiniǵniǵaa suli Jesus qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipligñiqsuq, “Atañii, qiniǵiga qilak anmaqlugu suli Igñiña Iñuum qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinich niprallañiqsut umiklugich siuttatin argañmiknik. Iluqagmin pitchaqlugich ⁵⁸ aasiñ nunaqqimiñ anitnamitruñ miłuqtugataǵniǵaat uyaǵañnik. Iisimariksraqtaat mattaǵniǵaich quppiǵaatin iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Ilinitñun miłuqtuqtitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigñiǵa piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsahatigun anasiññuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum ikuaginiǵaa tamatkununja tuqqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanuruanik Nagliksaaqtilha

Taivrumakña uvlumiñ ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunal-lapiaq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaqqiurainñun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisinñuqlugich Jerusalem-mi. ² Ilañisa iñuich taluqsriruat Agaayyutmik iluvigñiǵaat Stephen aliasulikun kinuvǵuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisigñiǵai

ukpiqtuanuruat. Siñiqsraqługich ilinisa tupinich pakagiaqługich anjutitlu ađnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanuħa Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuađiniđaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiņa akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñunun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalađniłlapiagnaqsut Philip-ñum uqagikkañiñun. Atakkii qiñiđviginiđaat atlayuagnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutin irrusiqłuich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñunñiñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatłaitchuatlu iluaqsikkauplutiñ. ⁸ Taatnaqhutiñ Samaria-đmiut quviatchallapiagnaqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqagnaqsuq atilinmik Simon-mik. Ilaa quviđutchaktitchiñiqsuq Samaria-đmiunik anjatkuulikun aasiñ uqaviutigiplugu kamaņaasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqaginun nunaaqqimi kamanaiññiqsramiñlu kamaņaniqsramiñlu naalađnitqiađipiagnađaat aasiñ uqaqhutiñ, “Taavrumani iñunmi ittuq Agaayyutim sañña ilisimakkaqput Saññiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviđutchaktinnikkañi anjatkuulikun, taatnaqhutiñ naalađnitqiađiñđiđaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuađiaqsipmaun tusaayugaallautaq Agaayyutim aņaayuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiginigađaat, aasiñ paptaakkauplutiñ anjutitlu ađnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni

aasii aquagun paptaaqtiligmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quvigutchanmiñiqsuq qiñiqami Philip-ñum iñiqtağikkanjigun quvignaqtuaniglu atlayuağnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiin uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqałhi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrıña. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiaqsrılıqsuat paptaakkauplutin Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiññiqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutin taapkuak tikitñamik iniqsruutiniğaiç akuqtuitquplugich. ¹⁷ Petermlu John-ñumlu illiqiniğaiç taapkua arganmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsiñigai. ¹⁸ Simon-ñum qiñignigaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragałha tamatkunıña uqqiraqtik illiqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñigik maninñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisisitnaptuuq taavrumıña sanñimik. Uvvatuq illiqigupku argamnik inuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiunigaa, “Piyacquğvinmugiñ maniksummaqpich! Uvaa tauqsitlanasugiviun maninñik Agaayyutim aatchuutigikkaña? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginitlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaanı. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiñiqniñ! Iniqsruğutin Agaayyutmun natqiutitqulutin kaviuğuksaakipnik! ²³ İitçhuğigkipiñ immaukkaqsiplutin killuqsriğmik suli killuğmun analatitlutin.” ²⁴ Simon-ñum

itnağniğik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsacquñillaña.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaghutik uqałhiñik atanguruam aasiññ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauğmikni tusaayu-gaallautaq quliaqtuaginiğaaak nunaaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İirakuvik

²⁶ Aasiññ isağulgan atanguruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin uñallam tuñaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ İlaa aullaqtigniqsuq. Iqliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmiumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisiqagñikkañat ataniqtinñ Kandaki-mik), aasiññ ilaa Jerusalem-muñniqsuaq agaayutyaghuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmukigmiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsuq İsaiah-m sivuniksriqirim makpiğaañiñik. ²⁹ İpqitchuam İrrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagunñ tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiunñ taamna ilirakuvik agliqiyluni makpiğaañiñiñ sivuniksriqirim İsaiah-m apiqsruğniğaa, “Kañiqsiviuñ agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kañiqsipkağniaqtaunnaña qanuğluña kañiqsiñiaqpik?” ³² Taamna uqałiq agliqiağikkaña itniinniqsuq,
 “İñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraq-timiñun,
 ipnaiyaatun niplitłaitchuatun salikkaukami

ilaa nipligñaiyugattug.

³³ Uqaqsittaaligmiñi iñupayaam anallaqluutiniḡaa atchiksipkaqluguaasiñ.

Kia-unniiñ kanñiulguvagich?

Ilaa kinuvianjitchuq atakkii tuqqutlugu.” *Isaiah 53:7-8*

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanugviiqhuni apiqsruḡniḡaa Philip, “Uqautilhiñauviḡa kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtilaanjanik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?”

³⁵ Philip-ḡum ilitchuḡipkaqlugu Isaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautiniḡaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauḡimikñi tikiññiqsuk imiḡmun.

Taavruma ilirakuvium nipliutiniḡaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaḡa paptaakkauḡiksramniñ?”

³⁷ [Philip-ḡum piñiḡaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaalhiñaurutin.”

Ilaa nipligñiqsuq, “Ukpiḡillapiḡiḡa Jesus Christ Agaayyutmun iḡñiḡiḡa.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium

tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiḡmun. Philip-ḡum paptaaḡniḡaa. ³⁹ Imiḡmiñ qakikamikaasiiñ

Agaayyutim Irrusian nuktitiḡniḡaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qñitqinjitñamiuḡ igliqtuiḡniḡniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip

ilitchuḡiniqsuq Ashdod-mi itilaḡmiñik. Tavrakḡa tusaayugaallautamik quliaqtuaḡniqsuq iluqanjitñi nunaqqiurani tikilḡataḡmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ḡum Mumiḡha

1 Saul-ñumli sivutmuutinigaa aniqsraaqtuilhi tuqqutchisulikun tamatkunija Atangum ukpiqtuanjuruaniñik. Ilaa utlautiniqsuq qauklatnun agaayuliqsit 2 aglaqağukhuni taluğnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutinj katrağvinitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Atanigmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anutitlu ağnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. 3 Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanğum qilajmiñ qaggutiniğaa. 4 Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluğaqtimiñik, “Saul! Atanjii! Suvaata nagliksaaqtipina?” 5 Saul-ñum kiuniğaa, “Ataniiq, kisuuvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaña Jesus ilvich nagliksaaqtitağikkan. 6 Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piñksraqnik.” 7 Tavrani Saul-ñum igliqatai taatnakkaulhani qikağniqsut niplitlaiqhutin, tusaagaluqağlugu nipi aglaan iñua qiñinjitlugu. 8 Saul makitnami nunamiñ uiññami qiñitlaiğñiqsuq. Taapkua tasiuqlugu Damascus-muutiniğaat. 9 Ilaa pinasuni uvluni qiñitlaiññiqsuq, niğinjitmuiq naagaunniñ iminjitmuiq.

10 Ukpiqsrruaqaqtuğguuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik. Agaayyutim qiñi quuraaqtitlugu tuqluğniğaa, “Ananias!” Ilaan kiuniğaa tuqluूसiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuña, naalakkikpiñ.” 11 Atangum piñiğaa, “Makillutin aullağiñ apqutmun atiqaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutin Tarsus-miumik atiqaqtuamik

Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiñiqquuraakun qiñignigaa anjun atilik Ananias-mik utlaklugu inmiñun patiklugu arganmiñik qiñitlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ñum kiunigaa, “Ataniiq! Inñugiaktuat inñuich uqautigigaat taamamna anjun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniñ talugnaqusiqlugu tigusiliksrangun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutilgiññigaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtagigiga savautritquplugu uvannik ilitchuqipkautigiluna inñun Jew-ñunitchuanunlu umialinjitñunlu sulii Israel-aagmiunun. ¹⁶ Sulii kaniqsipkaqsigigiga qanutun nagliksaahiksraña piqutigipluna.” ¹⁷ Tavrakña Ananias aullagñiqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuna tupigmun patinñigaa Saul arganmiñik nipliqhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyugigaaña ilipnun taivruma qiñikkaqpich apqutmi utlautiniqñi mauna. Ilaan tuyugigaaña qiñitlasitqiquplulin aasiiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplulinlu.” ¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqalum kavisainisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ñum irrakniñ aasiiñ ilaa qiñitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niñianikman sayañan uttaqinigaa.

Saul-ñum Quliaqtuaħa Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallañiqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ñuruat katragvinjitñun quliaqtuaqutiplugich Jesus-kun itnailiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim igñiginigaa.” ²¹ Tamatkua iluqaqmiñ tusaaruat

taavrumiḡa quviḡut chakhutiḡ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñauḡit kaluaqpa Jerusalem-mi tuqqut chiraḡaqtuaq ukpiqtuanḡuruanik? Suli maḡa utlautipluni sivuniqaghuni tigusiḡuni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukḡiḡitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtuaḡiḡmiñi kaḡiqsipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuḡnik Jesus taamna Christ-ḡuḡhanik nalupqinaiqḡugu. Jew-ḡuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiññiqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ḡuruat katimaaqsiñiqsut sivunniughutiḡ tuqqut chukḡugu Saul. ²⁴ Aglaan kiliḡniḡaat taatna sivunniughniḡugich. Unnuaqtuummaan uvlumiḡu Jew-ḡuruat qaunaksruḡniḡaat nunaaqḡim paanñi tuqqut chumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriuat unnuat ilaḡatni ikiniḡaat Saul aguupmanḡmun atqautipluguasiñ silatmun anḡmanḡagun katchiqpaum.

Saul Jerusalem-miḡha

²⁶ Tavrakḡa Saul utiḡniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluḡniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguaḡiplugu ukpiqtuaḡuḡha iqsigiasniḡaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ḡum ikayugniḡaa Saul taapkununḡautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kaḡiqsipkautiḡiniḡai Saul-ḡum qiñiḡha Agaayutmik apqutmiñi suli Agaayutmun tuḡuḡniḡugich suli uqautipmiḡugich Saul-ḡum quliaqtuaḡhanik taluqqutaiḡhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiḡhuni quliaqtuaqaghuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmiuq akilliḡiḡugich Greek-ḡuraaqtuat aglaan ilinḡitñun

tuqqutchumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunıñ (ilitchugikamin taavrumıña) samunautiniġaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanıuruapayaat Judea-mi, Galilee-milı suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutinı irrusiġmikkun. Ukpiqtuanıuruat inıuuniqsut taluqsriplutinı Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagñıgai aasiin inıugiaksisaiñaqhutinı.

Peter Lydda-mi Joppa-milı

³² Peter-li igliġniqsuq napmupayaaq. Igliġmiñi utlakmiñıgai Agaayyutim inıui Lydda-mi.

³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq anıutmik atıqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatılaiıaq, makingiñniqsuaq tallimat piņasuni ukiuni siñıgvinımiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniġaa Aeneas, “Jesus Christ-ınum ihuaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Inıupayaat Lydda-mi Saron-milı qiñiqamitruı taamna ukpiliġniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-milı aġnaqaġniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñaġniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaġniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaġniqsuq nakuuruamik ikayuiplıni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna aġnaq atniġnaliqhuni tuquniqsuq. Iġġuanikamitruı inıllanıġaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruı Peter inniıplıgu Lydda-mi, malġunınik inıñunınik tuyuqaġniqsut ilaanun, itna uqaksriuqlıgik, “Qilamiksruġutin utlautiñ.”

³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami malıñıġik

taapkuak. Tikitmata taamuña mayuutinigaat qulligmun inimun. Uilgañaat puugnigaat qiaplutin qiniqtitaqlugu atnugarrianinik Dorcas-um iñuunñaḡmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqlugich iluqaisa taapkua tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaqlugu taamna timi nipliutiniga, “Tabitha makittin!” Taavruma aḡnam uitñami qiniḡniga Peter aquviltuniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuḡniga makitlugu. Tavrakña ukpiqtuat uilgañaatlu isiqtitlugich qiniqtinniga ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiña aasiiñ ukpiqsriqhutin Agaayutmik. ⁴³ Peter tuyuḡmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi aḡutiqaḡniqsuq atilinmik Cornelius-mik aḡalatchipluni tallimakipianik aḡuyyiuqtinik. Taapkuali aḡuyyiuqtit agḡiḡniqsuat Italy-miñ.

² Taamna Cornelius agaayyutiqaḡniqsuq tupiqatituummaḡmi taluqsriplutin Agaayutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ḡnuruat naglinnaqtuanjitñik agaayumaaqtuanupluni.

³ Iḡaḡatni unnuksraat pinasugugunnaqsipman qiniquuraaḡniqsuq nalupqinaiqḡlugu qiniḡniga Agaayyutim isaḡulga isiqhuni tuḡluqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ḡm qiniqpakḡlugu isaḡulik iqsiḡikun kiuniga, “Suva? Aḡuun! Qanuq-samna?” Isaḡulgum itnaḡniga, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautukḡlugu ikayuiñhiñ naglinnaqtuanik.

Taatnaqhuni itqagığaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagıñ iñuñnik uvuñautityaqtillugu Simon taggisiqaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tağium siñaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiuñ taamna isagulik qiñiğnaigñiqsuq. Cornelius tuqłuiñiqsuq malğunñnik savaktiñmiñik suli atautchimik añuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaaqlugich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiññ tuyuğiniğai.

Peter-m Qiñiquuraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuğniqsuq tupqum qaananun iniqsruğiaqhuni uvluqpaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niğisulillaapiaqmıuğlu. Niqiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiñiquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiñiğniğaa qılak añmaqługu sumimña atqaqiaqsiñiğaa atriqaqtuam ukiłhaaqpaktun niñitauruatun nunamun sisamatigun iqirğuiğun. ¹² Taamna imaqağniqsuq qanusipayaanik nunam niğrutaiñnik paamğuqtuanik suli tiñmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutinigaa, “Peter! Makil-lutin tuqqutchilutin niğgiñ!” ¹⁴ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq! Taatnağumiñaipiaqtuñ! Niğiñgaqsimaitchuñ qanutchimik agligikkamnik unniññ qaayugikkañatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilgiñniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkañi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugnağlugich.” ¹⁶ Taatnaiñniqsuq piñasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiłhaaq nuqitqiñniğaa tatpakmuña. ¹⁷ Peter isumaksraqtuqaqsiñiqsuq

qanuutautilaanjanik qiñikkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtañiqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiiñ ilitchuqsriani kaminñ nutqagñiqsut talum sivuñaanun. ¹⁸ Apiqsruñiqsut, “Tukkumaruaqapqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaniqsiñiaqtitlugu qiñi quuraakkañmi qanuutautilaanjanik Ipiqitchuam Irrutchim nipliutiniñaa, “Qakma silatipni pinasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqagiñ. Piqasiñiakkich tuyugikkagigitkakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiñai, “Uvaña pakiññigipsitña. Suplusi aggiqpsi?” ²² Taapkua kiuniñaat, “Cornelius-ñum añuyyiuqtit atañgata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruañuniqsuq añun agaayusuuruuq Agaayyutmun suli iluqatinñ Jew-ñuruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautiniñaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqauttutiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiññigai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuñuqman aullaqmata malinñigai. Ilañisaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaaqasiññigaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiññiqsut. Cornelius-ñum niñiukhuni ilani suli ilauraani katinñaniksimaninñai. ²⁵ Aasiiñ Peter isiaqsiptman Cornelius-ñum purvigininñaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinninñaa nipliuti-plugu, “Makittin! Uvañaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatigininñaa Cornelius itqutigalugu tupigmun. Tavraniasiññ ilitchugininñai iñugiaktuat iñuich katianiñniqsuat. ²⁸ Tavraasiññ nipliutiniñai, “Ilipsipsuuq

ilisimallapiakkaqsi Jew-ḡnuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuqtaksranisigun Jew-ḡnūitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaaña uvaḡnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunitlugu. ²⁹ Taatnaqluḡa qannigñiqapḡa utlautiruḡa pisagumasuḡaqaḡa. Apiqsrullaglakpiñ, suvaata qannigñiqpiḡa?” ³⁰ Cornelius-ḡum kiuniḡaa, “Sisamat uvlut uḡataatni itnaiḡiyuḡnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlucpaguqman agaayulgisitluḡa, taimmaiḡaḡaḡa aḡun atnuḡaalik qaummaḡiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuqqamnun. ³¹ Itnaḡaḡa, ‘Cornelius! Iniqsrutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagḡiḡ Joppa-mun aḡutirik uvuḡautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuaq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummuruq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluḡa uiguiḡaḡuḡu qannigikpiñ, iḡuqqutiluḡniḡiptigut uvuḡaḡapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuḡaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiliksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriḡha

³⁴ Peter aullaḡniñiqsuq itnaḡhuni, “Pakma puttuqsrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriḡha iñuḡnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi iñuk taluqsripman ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaḡniḡaa, taamna sumiuḡugisiḡḡaan. ³⁶ Nalupqisuḡitchuḡa tusaati-laapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkaḡa Israel-aagmiunun, itnaḡhuni, Agaayyutim qiñuḡutripkaḡaa iñuḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanḡuruuq iñupayaani.

37 Tamanna tusaayugaallautaq aullag̃niipluni Galilee-miñ kinuagun John-ŋum Paptaaq̃titchirim quliaqtuałhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. 38 Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqługu piqasiqługu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaŋa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli ihuaqsirağakkaŋi tamatkua tuunğaum aŋalataŋi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. 39 Aasiin̄ uvagulli qiniqługu iluqaan in̄iqtağikkaŋa Jew-ŋuruat nunaŋatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiłha sannig̃utamun suli in̄un̄nun tuqqutağilha. 40 Taamna taatnakkaŋat Agaayyutim aŋitqiksitkaa tuquh̃gmiñ piŋayuakni uvlut. Ilaŋisa in̄uich nalupqinaiqługu qiniğaat. 41 Iluqallapiag̃miŋ in̄uich qiniŋitchalugaat, aglaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaag̃ipluta quliaqtuağitquplugu ilaagun. Uvagut niğiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim aŋitqiksinn̄anikmagu tuquh̃gmiñ. 42 Aasiin̄ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu in̄un̄nun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivrumin̄ałli Agaayyutim piksraqtaana ataniğuqługu in̄uuruani suli tuqun̄aruani. 43 Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkaŋat, itna, Kiŋapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ŋum natqigutigisigai killuqsautai atig̃migun.”

*Jew-ŋun̄itchuat Akuqtuiłhat Ipqitchuamik
Irrutchimik*

44 Tavrani Peter uqautrisugaaq̃titlugu iluqaitñun naalag̃niruanun uqauttutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. 45 Tamatkua

Jew-ñuplutin ukpiqsriruat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiħha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununaptuug Jew-ñunitchuanun.

⁴⁶ Sumiuliraaqhutin uqqatigun tusaagaqsiñiğaiç uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipligñiqsuq, “Uvap-tiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim añalatkai. Kiami paptaaqsañirağniaqpagich imiğmik?” ⁴⁸ Taatnaqługich ilaan tiliñiğai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsrugniğaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiħha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ñunitchuanik Agaayyutim uqałhanik akuqtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsriruat Jew-ñuplutin isumaqaqtuat Jew-ñunitlutin ukpiqsriruat nalunaitñutchiquplugich nakuagiñiñiğaat Peter-m quliaqtuaħha Jew-ñunitchuanun. ³ Piñiğaat ilaa, “Uvva aiyugaaq-tauplutin kiñungatnun nalunaitñutchiñaitchuat, niğiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴ Taatnaqługich Peter-m uqaqtiaqsiñiğai qanuq atuumahagun aullağniilğatałhaniğlaan. ⁵ Itnağniqsuq, “Itluña nunaacqiani Joppa-m iniqsrullamni qiniquuraaqtuña. Qiñiğiga sua-imña atqaqtuaq qiniñalik ukiħhaaqpaktun. Niñititauruq sisamatigun iqirğuiğun tatpakmakña, nutqaqhuni

saniqqamnun. ⁶ Qiñiviksuaqapku qiñiqtuᅇa niᅇrutinik uumaruanik paamᅇutlaruaniglu suli tiᅇmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiiñ Agaayyutim nipliutigaᅇa, ‘Peter! Makillutin tuqqutchiᅇutin niᅇᅇiiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taat-naᅇumiñaipiaqtuᅇa, Ataniiq! Qanusiq aᅇligikkaᅇa qaayuᅇnaqtuaq uvaᅇa uqummiqsimaitchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakᅇa nipliutitqikkaᅇa, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaᅇa isummatigiyumiñaitchiñ qaayuᅇnaᅇlugu.’ ¹⁰ Taatnailiᅇlugu atuummiruq piᅇasuniaglaan, aasiiñ taamna qiñikkaᅇa nuᅇqitaupluni kiᅇumun tatpakmuᅇa. ¹¹ Taatnaqtitluᅇa piᅇasut iñuich tikiññiqsut taavrumuᅇa tupiᅇmun nayukkamnun. Taapkua tuyuᅇirauniqsuat uvaᅇnun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaᅇa maliquᅇlugich qanuᅇviitchuᅇaᅇnaᅇa. Ukua itchaksrat aniᅇatiut tuvaaqasigaatᅇa Caesarea-mun. Iluᅇata isiqtugut Cornelius-ᅇum tupᅇanun. ¹³ Aasii uqautipluta Cornelius-ᅇumli qiñiᅇquuraakkaᅇmiñik isaᅇuliᅇmik tupiᅇmiñi aasiiñ nipliutiᅇlugu, ‘Joppa-mun tuyuᅇaᅇutin uvuᅇautityaqtirruᅇ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkaᅇan anniqsuᅇisigaatin kiᅇuniᅇtuummaᅇpitlu.’ ¹⁵ Aasiiñ tasamuᅇitᅇluta uqaaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai iliᅇich atrillapiaᅇlugu piᅇi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uqalᅇi itnaqsimaruat, ‘John-ᅇum imikun paptaaqtitchiᅇᅇa aᅇlaan ilipsi paptaakkaugisiᅇiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupᅇinaillapiaqtuᅇa Agaayyutim qaitchiᅇhaptuᅇa

Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ḡuḡitchuanun atriplugu qaisagikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanguruakun Jesus Christ-kun. Qanuḡlugu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksrananiñ?”
 18 Taatnailiplugu tusaakamitruḡ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautinigaat pisaanḡatriḡ. Ilinich quyaaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutiḡ, “Agaayyutimtuuq piviqatilluḡniḡai mumikksranatigun Jew-ḡuḡilaat piññaktaaquplugich isuitchuamik iñuuhigmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

19 Tamaakḡa ukpiqtuat siaminniqsut atakkii piyuaqsiuplutiḡ aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqḡugu. Iḡaḡich tikiumaniqsut Phoenicia-mun ilaḡich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqahutiḡ tuḡaaqḡugu Jew-ḡuruanun kisiitñun. 20 Aglaan ilaḡilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkunuḡaptuuq Jew-ḡuḡitchuanun uqautigilumaagñigaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. 21 Agaayyutim sayyiqsimaniḡai, aasiñ iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Ataniḡmun ukpiqsriḡikun. 22 Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqhutiḡ tuyuqagñiqsut Barnabas-mik Antioch-mun. 23 Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuḡiniḡaa Agaayyutim savaagikkaḡa taamani, aasiñ quyallapiagñiqsuq. Ilaan pitchuksaagñiḡai iluḡaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluḡnaaqsimaaḡikun. 24 Barnabas iñullautaupluni ukpiqsriḡlapiaghuni Ipqitchuam Irrutchim

analataginigaa. Tavraasiiñ iñugiaktuat iñuich maliguaqtiguñiqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiacqugu Saul. ²⁶ Aasiiñ paqitnamiuñ Antioch-muutinigaa. Tavranciasiiñ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanjuruani ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanjuruat taiyuutiniñiqsut sivulliuplugu “Christ-ñum iñuifnik.”

²⁷ Taatnałhatni tamaani ilañilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun.

²⁸ Iłanjat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivul-likkauğmigun Ipqitchuakun Irrutchikun mak-itluni uqagñiqsuq niğisuñnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiiñ niğisuñnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukliupkaqlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutiñ ukpiqtuat sivunniğñiqsut aatchuutiniq tuyuqagukhutiñ piyummiñağniqtutilaağmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinich tuyuğniqsut aatchuutiniq Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanjuruat qaukliñitñun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ñum aullağniñigaa nagliksaaqtitchiñiq ilañitñik ukpiqtuanjuruat.

² James, John-ñum aniqataa, savikpañmik tuqqutinnigaa. ³ Aasiiñ Herod kañiqsikamiuñ quyalitñiñi Jew-ñuruanik tigunigaa Peter suli nanjititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna

irrutriħha atuummiñiqsuq niġħatni pup-saṅniġilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruṅ inillaṅniġaat isiqsiviṅmun, qaitlugu sisamaiñun aṅuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ṅum sivunniġaa Peter tikiutilugu iñuṅnun atanniqsitchuklugu niġiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauliġmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtaulħani ukpiqtuaṅuruatli iniqsruutinġaat piḷiqillapiaqhutiṅ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaħha Isiqsiviṅmiñ

⁶ Herod-ṅum tikiutisukka Peter iñuṅnun atanniġuklugu sivuġaatni iñuich. Unnuanani anitchiḷiksraṅan iñuṅnun Peter siñiṅniqsuq akunġatni malġuk munaqsrik, malġuiñik kalimñiġnik pituqaqhuni, suli isiqsivium paanġi qaunaksriqaqhutiṅ munaqsriñik. ⁷ Taimmaiñaq atanġum isaġulga sagviġniqsuq, isiqsivium ilua qauplugu. Isaġulgum iqiqsaġniġaa aksiklugu Peter tuiqqanagun nipliutiḷlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauḷaa kalimñiġich katanġniqsut tayaġnikniñ. ⁸ Isaġulgum qilamiksriġniġaa, “Tapsiaġiksaaġutin, aluġutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaġulgum nipliutipsaaġniġaa, “Uligaġutin maliṅṅa!” ⁹ Peter-m maliaqsiñiġaa isiqsiviṅmiñ kaniqsillaḷiaġaluaqnagu isaġuliṅmun taatna piḷi. Ilaa siññaqtuġasukniġniqsuq. ¹⁰ Apqusaġutiniġaa sivulligñi qaunaksrini tugliṅitñi sulipsuq, aqulliupluguasiiñ tikiñniqsuk savigruaġmun paamuñ anigisiḷlutik nunaqqimun. Taamna paa aṅmalġiñniqsuq iṅmigun, iliṅkaasiiñ aniḷlutik. Iliṅik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiiñ taimmaiñaq isaġulgum uniṅniġaa Peter

tamauna. ¹¹ Tavrani Peter-m kaniqsivaaluaqsiñigaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnağniqsuq, “Nalupqiginaiğiga Agaayyutim tuyuqałha isagulinmiñik annautisaqluna Herod-ñum aňalatchihaniñ. Ilaan anniqsuqmigaana Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqquisuktuniñ uvamnik.”

¹² Taamna qauğriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinunğanun Mary-m, aakanan John Mark-ñum. Tavraniñi iñugiaktuat katimaniqsut iniqsruqhutin.

¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuğniqsuq. Niviaqsiq atiqagñiqsuaq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqlignigaa. Quviatchaqtiquaitłuni aňmautigaluaqnaguunniñ utiqtiğniqsuq kiñumun uqagiahuni, “Peter qakma!”

¹⁵ Taapkua nipliutiniğaat, “Kinniçivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiagruk nalupqisuñiñniqsuq. Aasiñ kiulgiñniğaat, “Irrusia pivalukkiñ.”

¹⁶ Peter-m nutqautiniñniğaa katchaqtułi. Kiisaimmatai aňmautiniqpaat. Ilinisa qiñiqamitruñ quviğutchaniqsut niğiungillaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqaniğai nipaisaaquplugich aasiñ uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisisilaagmiñik isiqsiviniñ. Uqautipsaagnigai, “Kilikumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.”

Aasiñ ilaa aullağniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupillañniqsut. Kaniqsitłaiğniğaat qanuqtilaana Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñniqsuq iñuñnun pakaquplugu Peter aglaan paqiniñniğaat. Herod-ñum apiqsruqtuqqaagnigai munaqsrit aasiñ tilisigiplugich tuqquqtuqplugich. Tamanna

atuumaanikman Herod Judea-miñ aullagñiqsuq ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ηum Tuqułha

²⁰ Herod-ηumguuq qinnausimallapiagñigai iñuich iñuuniaqtuat Tyre-milū Sidon-milū. Taatnaqhutin ilinisa katiplutin qinñigagñigaa Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaagñigaa umialgum tuglia, taamna atiqaqtuag Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaaqhutin utlautiplutin Herod-mun iniqsruḡiagñigaa qinñiḡusimaatiksragñiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiqagviiqatut umialgum nunagikkañaniñ.

²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnugaaqtuqhuni umialgutnaḡmiñik aquvinniqsuq atanguviniñun uqautriviksraḡmiñun iñuñnik.

²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalagñiruat Herod-mik nipliagaqsiñiqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Iñuñhiñaq nipiqañitchuq taatnatchiñik.”

²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isaḡulgan Herod atniḡñatchiḡñigaa injalañiñi atakkii kamakkutaitłuni Agaayyutmik. Qumaich niḡiñigaa aasiñ tuquniqsuq.

²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñiqsut Agaayyutim uqałhanik aasiñ iñugiallapiaqtuat akuqtuḡniḡaat.

²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaaḡmiknik utiḡniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark inmikkun.

13

*Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalha
Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun*

1 Ukpiqtuanjuruat Antioch-mi ilaqaḡniqsut iñuḡnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliḡmik Taaqsipaḡmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqaḡniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. 2 Uisauraagḡniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniḡai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagḡisigik uvaḡnun savaaksranun tuḡlummatigikkamnun iliḡknun.” 3 Tavra uisauraagḡhutiḡ agaayuanikamiḡ argaḡmiknik patikḡugiglu tuyuḡiniḡaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muḡhak

4 Ipqitchuam Irrutchim tuyuḡiniḡik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakḡa tiksigḡniqsuk qikiqtamun taiyuutiliḡmun Cyprus-mik. 5 Iliḡik tikitḡamik Salamis-mun nunaaqḡiu-ramun Cyprus-mi quliaqtuaḡniqsuk Agaayyutim uqaḡhanik Jew-ḡuruat katraḡviatni. John Mark-mik ikayuqtiqaḡniqsuk. 6 Tavrakḡa nunakuagḡhulik taavrumuuna qikiqtakun tikiñḡiḡsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñḡiḡsuq aḡatkumik Jew-ḡuruamik atiaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaḡniḡsuq sivuniksriqiraunipluni. 7 Ilaan ilannaḡiniḡaa kavanauruagḡ taavrumani qikiqtami, atiaqtuagḡuuq Sergius Paulus-mik suli puḡiksuaḡupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyugaaqtullapiagḡniḡik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqaḡhanik. 8 Aglaan taavruma aḡatkum Elymas-ḡum akilliḡiḡsuḡniḡik taapkuak atakkii

kavanaauruaq ukpiqsritquniluglu Christ-mik.
 9 Aasiin Ipqitchuam Irrutchim anjalatagigaa
 Saul, taggisiqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma
 Paul-ḡum qiniqamiuḡ naliḡiḡaaqluglu taamna
 aḡatkuq 10 nipliutiniḡaa, “Ilvich tuunḡaum
 atrigigaatin! Iluqaan nakuuruaq uumiginiḡiḡ
 ataramik kinniḡlugich iḡuich pisaasuḡipkun.
 Uqautiḡiḡaḡuḡ Agaayyutim ilumutuulḡa
 sagluuqtuanuḡiluglu. 11 Pakma Agaayyutim
 anasiḡḡuqsagḡiḡaatin. Qiḡitlaisaallakkisirutin
 qaumamik.” Taatnaḡluqaaqtuq Elymas-
 ḡum ilitchuqḡiḡiḡaa taaqtuamun matulḡhak
 irraḡmi. Ilaa saptaaqsiḡiḡsuq kisumun iḡuḡmun
 tasiullaḡniaqupluni arḡaḡmiguḡ. 12 Kavanaauruam
 qiniqamiuḡ taamna atuummiruaq ukpiliḡiḡiḡsuq
 quviḡutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

*Paul-lu Tuvaaqatiuniḡu Antioch-muḡniqsut
 Pisidia-mi*

13 Paul-lu tuvaaqatiuniḡu Paphos-miḡ
 tiksiniḡsuq Perga-mun Pamphylia-mi. John
 Mark-ḡum uniniḡiḡik utiqḡuni Jerusalem-
 mun. 14 Taapkuak Perga-miḡ igliḡniqsuk
 tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-
 ḡruat miḡuiqsiaḡviata uvluani utlautiniqsuk
 katraḡviatnun aquvitlutikaasiḡiḡ. 15 Moses-
 ḡum maliḡutaksraḡa suli sivuniksriqirit
 aglaaḡitḡiḡiḡ agliqianikman katraḡvium qaukḡiḡisa
 itnaḡniḡiḡiḡ, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraḡaḡuḡtik
 pitchuksaagutmik iḡuḡnun uqaqugiḡiḡiḡ
 iliniḡiḡun.”

16 Paul makitnami urriqaplugich
 uqautiaqsiḡiḡai, “Jew-ḡuqatiumaaḡ suli

sumiunuruapayaasii taluqsriruasii Agaayyutmik!
 Naalaǵnillaaksitŋa! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-
 aagmiut sivulliavut piksraqtaaginikkaŋi. Ilaan
 kamaŋaqsiptaǵugich taimani iŋuuniaŋhatni Egypt-
 mi. Suli Agaayyutim annisipluǵich Egypt-miŋ
 saŋŋimigun kamaŋaqtuakun. ¹⁸ Suli malǵukipiani
 ukiuni Agaayyutim iǵlutuǵugich Israel-aagmiut
 iǵlauŋhatni suviksrailaami munagiplugich. ¹⁹ Tavra
 iŋugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich
 iŋuksraqtaǵmiŋun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli
 aquagun tamatkua sisamat tallimakiplat
 malǵukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiŋigai
 sivulliuqtiksraŋitŋik iŋuguǵniaŋhanunaglaan
 Samuel-ŋum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiŋ
 taapkua Jew-ŋuruat umialiqaguaqsipmata
 Agaayyutim qaitchiŋigai Saul-mik iǵŋiŋanik Kish-
 ŋum kiŋuviaŋiŋiŋ Benjamin-ŋum. Malǵukipiani
 ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialiginigaa.
²² Aglaan Agaayyutim Saul piiǵugu inaŋiqsinnigaa
 David-mun umialiguǵuguasii taapkunua.
 Taamna iŋuk Agaayyutim itnautigimanikkaŋa
 sivuani, ‘Taamna David iǵŋiŋa Jesse-m iŋuk
 quviasuutigigiga atuigisipluni pisuǵigikkamnik
 iluqaagun.’ ²³ Taavrumakŋa David-ŋum
 kiŋuviaŋiŋiŋ Agaayyun tikiutruruq Jesus-mik
 anniqsuqtiksramik Jew-ŋuruanun, taatna ilaan
 akiqsruǵimisun. ²⁴ Sivuani Jesus-ŋum agǵiŋhan
 John-ŋumli quliaqtuagutiniǵai iluqaisa Jew-ŋuruat
 mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiŋ John
 naatchiyasikami savaagmiŋik ilaan nipliutiniǵai,
 ‘Kisuunasugivisitŋa? Uvaŋa taivrumiŋaŋitchuŋa
 niǵugikkaqsi. Ilaapiaq agǵiǵŋiaqtuq kiŋupkun.

Uvaŋa taivruma isigaiñi aluġutaiqsiksraulunjaunniñ nalliummatinitchunja.’

²⁶ “Aniqatiumaan, Abraham kinjuviaġikkaŋasii suli iluqasi uvani taluqsriruasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuġiakun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ŋuruat iñuuniaqtuat Jerusalem-mi suli sivulliuqtuummaġmiñ ilitchuġinjiññaat Jesus Anniqsuutaulha. Minguiqsiagvipayaami agliqiraġigaich uqaut-tutinich sivuniksriqirit katraġvinmikni aglaan kaŋiqsisaitluġich. Patchisigikamitruŋ Jesus ilinisa ilumun atuumapkaġniġaich sivuniksriqirit uqautigikkaŋich. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitchaluanjaġmiñ agvisiksraitluġu injiġniġaat Pilate tuqqutitqupluġu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqaut-tutai maliguaqtaiñ atqaġniġaat kikiaktuutriviñmiñ inillakluġuasiiñ iluviġmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anitqiksinnigaa tuquġiġmiñ. ³¹ Iñugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuġniqsuq tamatkununja igliqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagun iñugikkaptiknun Jew-ŋuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuq uqautigiptigiñ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaŋa sivulliaptiknun pakma atuumapkaġniġaa uvaptiknun kinjuviaŋuruanun anitqiksitnamiun Jesus iñuuliġmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna,

‘Ilvich iġniġigikpiñ,

ugllovak aapaġuqtunja ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anipkaqamiun Jesus tuqqutqikku-miñaiqluġu akiqsrupsaagniqsuq itna,

‘Aatchuqniagipsi ipqitchuaniglu nalupqi-
naitchuaniglu akiqsruutigikkammik David-
mun.’ *Isaiah*
55:3

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li ni-
pligñiqsuq,
‘Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.’ *Psalms*
16:10

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmirusaq
Agaayyutmik iñuuhigmiñi. Tuqupman iluviğnigaat
piqasiutiplugu sivullianñun, timaa aasiñ tavrani
aupluni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim
añipkakkana tuqułigmiñ aunaichuq. ³⁸ İlauramaañ,
iluqasi kanıqsirusraurusi ilumutuuhigmik quliaq-
tuagikkammik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-
kun Agaayyutim natqihñiñaugai killuqsautisi.
Kiñaunniñ tupiksriñiağmigun maligutaksraiñik
Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq
Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriuruaq
ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik
qaunagititchi. Atuumminitchumauq ilipsitñun
taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaqquğniaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqağisiruñu ukpiğiyumiñaisapsitñik
unniñ iñuum uqautiniagaluqaasi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsipmaknik
katrağviatniñ iñuich aiyugaaqtuaqsiñiğaiç
utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan
uqautipsaagıaquplutin tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimalhum iñugiaktuat Jew-ñuruat
suli mumiksimaatnat Jew-ñuruat ukpiğusiatnun

maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinjik pitchuksaagnaigaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim ihuaqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqalhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ñuruat qiñiqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalillapiaqhutin akikñaqlugich Paul-ñum uqautai uqağniqñuutiaqsiñigaat.

⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsranillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqalha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnahipsigun ayakkiksi iñuuhiq Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik unijñiağipsi aullağunuk tamatkununa Jew-ñunijitchuanun.

⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu, ‘Nalunaiqsagigikiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunijitchuanun

anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.’”

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ñunijitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqalhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuhiqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsriğiñiqsut. ⁴⁹ Uvvaguuq Agaayyutim uqalha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami.

⁵⁰ Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ.

⁵¹ Uqqiraqtik ipsunigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun.

52 Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuṅniqsut Ipqitchuam Irrutchim aṅalatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiññiqsuk Jew-ṅuruat katraḡviatnun. Uqautrillautapiagataḡniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ṅuruatlu Jew-ṅuṅitchuatlu ukpiqsriḷiqsitlugich.

² Aglaan Jew-ṅuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ṅuṅitchuanik. Iliṅisaunniiñ akikṅaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik.

³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtualhakni ihuaqqutriḷigmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiñiqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulha.

⁴ Nunaaqqim iñui malḡuiguḡniqsut, ilaṅich iñuich ilaliutiplitiṅ Jew-ṅuruanun atlatsuli tappiutiplitiṅ uqqiraqtiṅnun.

⁵ Kiisaimma Jew-ṅuṅitchuat suli Jew-ṅuruat sivulliuqtituummaḡmiṅ sivunnigñiqput aṅallaqḡugukḡugik unniñ miluqtuḡlugik uyagaṅnik.

⁶ Uqqiraqtik ilitchuḡikamitku taamna sivunniugun qimaṅniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqiṅñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiññiqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniḡuq Lystra-mi qiñigñiqsuk iñuṅmik pilguirrutiaqtuamik isigaṅmigun anilḡataḡmiññaglaan. Pisunḡaṅiññiqsuq

aglaan aquppitlapiuni. ⁹ Taamnaguq

naalagñiñiqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiiñ ilitchuǵiplugu taavruma ukpiqsrísilaaña ihuaqsikkaułiksraǵmigun Paul-ñum qiñiaqsiñiǵaa nalaagun ¹⁰ nipliutiniǵaa nipitusipluni, “Qikaǵiñ.” Taamnaguuq añun maksriññiqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguuq iñugiaktuam Paul-ñum savaaǵikkaña qiñiqamiun Lycaonia-ǵmiuraaqhutin noprallañiqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñugugñiqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchiǵiñiǵaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavrani guuq piqagñiqsuat agaayyuvini mik aanguaǵmiknun Zeus-mun silataani nunaqqim. Aasiiñ agaayuliqsi taamavrumuña Zeus-mun tikiutriñiqsuq uumaruanik añusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaǵuaqsiñiqsut kamaksrisukhutin uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiiñ ilitchuǵiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu alikuǵniǵaik atnuǵaatik aasiiñ upaktuutiplitik itnaqhutik tamatkunuña, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasiǵaqpisi? Iñuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Aggiqsuanjuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mu-miqugaluahusi matkunakña agaayyutiniñuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaaniñniñtuami iluqaisa iñuich ilatchiǵiñiǵai sivunnitlasiplugich iñuuniałhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kaniqsimapkaǵniǵaa nakuuruanuñhi savaallautagmigun, sialuk tatpakmakña qaitlugu suli niqiksrat nautchiat piviksrañisigun

qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitudusi.”
 18 Taatnailiplugu uqautiurağniallaisa Barnabas-
 numlu Paul-numlu nutqaqtipqauragñigaik
 tunillakiksrañatniñ inmiknun.

19 Aasiiñ ilañich Jew-nuruat Antioch-
 miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ
 tavrunalgiñniqsut. Tavra piqatiksrağniatuqhutin
 iñugiaktuanik inmiknun uyağanik miłtuqulgiñniğaat
 Paul. Kalinñigaat anitlugu nunaaqqimiñ
 tuqunasukniaqlugu. 20 Aglaan ukpiqtuaqatiunji
 katipmata avataanun Paul makitluni utigniqsuq
 nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiiñ ilaalu
 Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utihak

21 Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik
 tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat
 ukpiqsriligñiqsut. Tavraasiiñ utigniqsuk Antioch-
 mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-
 kunlu. 22 Pitchuksaaqlugich tunñaviqaqplugich
 Agaayyutmik, uqautiniğaiç itna, “Uvagut
 iglutuqtuksraurugut iñugiaktuanik ihuilliuğutinik
 isitlasiñiapiaguta anaaquqataanun Agaayyutim.”
 23 Tikitchağikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiq-
 sisiraqniğaiç ukpiqtuanjuruat qaukiksrañitnik,
 suli agaayuqqaqhutin uisauraaqhutinlu tamar-
 rumani uvlumi iniqsrutiniğaiç Agaayyutmun
 qaunagitquplugich tunñavigikkañatnun.

24 Taapkuak iglianikamik Pisidia-m
 nunañani Pamphylia-mun tikiñniqsuk.

25 Tamatkunani Perga-mi lu tusaayugaallautaq

uqautigiaqsilgiññigaak, tavrakñaasiiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utigniqsuk Antioch-mun aullaqqaagataḡvinmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugik savautilhakni inmiñun. Taavrumuna utigniqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinniḡaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik suli Jew-nunitchuatunniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiu-mikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilanjich tikiññiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitjutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqlugich Moses-ñum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinjitñik taavrumuuna. Taatnaqhutin sivunnigñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksraḡigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutin ukpiqtuanjuruqaatinjisa tuyuḡiniḡaich. Igligniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautripłutin Jew-nunitchuatunniñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun

tikitmata ukpiqtuanuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik suli qaukligñik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilanich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ñunitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutin tupigiraksraginilugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanuruat qauklinisalu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqa mata Peter makitluni nipligñiqsuq, “Aniqatiumaan! Iñisimarusi inilgaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagiaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ñunitchuanun ukpiqsritquplugich Jesusmik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimaligmigun iñuich isumanitñik uqagigaa akuqtuñi Jew-ñunitchuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinillu atlakaagiingsitkaatigut. Killuqsautinitñik natqutinigai ukpigiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiñ Agaayyun suli Jew-ñunitchuat tupiksripkagnaiglugich tillisunik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuhipput iñuqqutritñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalagñiñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuagnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtagikkañagun inmikkun akungatni Jew-ñunitchuat.

13 Uqaguiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitja! 14 Simon

Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqługu Jew-ñuñitchuanıñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyu-miñaqsiplugich. 15 Suli sivuniksriqirit uqautaat-nun immiutilha itnauvva aglausimaruamun,

16 ‘Aquagun Atanguruanaa utigisiruja.

Aasiili ikayuitqikkisiruja David-ñum kinuvianıñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

17 Iluqagmin atlatlu iñuich pakaaqagumuut Agaayyutmik,

iluqagmin Jew-ñuñitchuat piksraqtaagikkatka uvanun.

18 Taatna Atanguruaq uqaqsimaruq,

ilitchuğipkairuaq tamatkunıja inilğan.’ *Amos 9:11, 12*

19 “Aasiin uvanali sivunniutigiga uqumailliuqtitpałasunagnagich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksranısigun Jew-ñuñitchuat mumıksuat Agaayyutmun. 20 Aglaan aglaglugich uqautılavut qanusıq niqi tunillaumakpan aanguanun nigıtqunıllugu, suli qaayugnaqtualıgmiñ atlatulıkun piisimaaqulugich, suli augıqsimaılanıknıgrıtıtıqunıllugich unniin auktıqunıllugich.

21 Taimakıjaqana Jew-ñuruapayaat ilısımagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii mingıqısiagvipayaami agliqıplugich iñunun ktrağvinıñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpiqtuanuruanun Jew-ñuñitchuanun

²² Tusaakamisigin uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqagmigli ukpiqtuanjuruat sivunnigñiqsut anutinik piksragukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisiqaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauniqsuak ukpiqtuaqatiumikni.

²³ Taapkuñnuuna tuyuutinich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaannagmik iluqaitñun Jew-nunitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-mi lu suli Cilicia-mi.

²⁴ Tusaanigikput ilanjitñun ilagikkaptiknun ihullutaagniplusi akatlusi uqahigmikkun, taatna pitqulugich pinjtkaluaqtitlutin uvaptiknun.

²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqagtugut uqagiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu,

²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak iññuugimiknik savautriugimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun.

²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunjitlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniña atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun nigifñasi auk-

tusunjaqasilu unniñ qimisimaruanik nigrutmik nigifñasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtualigimñ atlatuhikun. Taapkunakña qaunagigupsi pillautagnaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-

mun katipkaǵniǵaich iluqaisa ukpiqtuat aasiñ qaitchiplugich taapkuniǵa aglañnik.
³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutinich quviatchañniqsut pitchuksaaǵiǵmikkun.
³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauliǵmikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaǵlugich ukpiqsriǵmikkun sayyaksaaǵlugillu. ³³ Aasiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunitñik taikuuqhutin aullaqtinniǵaich kinumun tuyugirinittun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniǵniqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñǵniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanǵuruam uqalñiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶ Kinjavatigun Paul-ñum nipliutiniǵaa Barnabas, “Kiata, utiǵvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtuaǵvigikkavuk tik-itqattaaǵlugich aniaqatiut kañiqsityaǵlugu qanuǵli pisilaanǵat.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisuñniǵaa John Mark aullaǵumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ikuǵinjtkaa aullautilha ikayunittugikkii quliaqtuaqmaknik, unitlugikunniñ Pamphylia-qsiulhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillapiǵniqsuk piqatigiññiqhutikunniñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaǵniqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaǵniqsuq. Ukpiaqtuaqatiutik iniqsruutiniǵaich Agaayyutmun qaunagitquplugik igliñhakni. ⁴¹ Iǵliñiqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiñ Paul-ñum sayyaksaaǵlugich ukpiqtuanjuruat ukpiǵutinich.

16

Timothy-m Piqasiutiŋha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqaqamik tikilgataḡniqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniguuq ukpiqtuaqaqmiñiqsuq atilinmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuanupmiñiqsuaq Jew-ḡupluni aglaali aapaḡa Greek-ḡupluni. ² Iluqaḡmiḡ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milu uqautigillautaḡniḡaat taamna Timothy. ³ Paul-ḡum Timothy maliquniḡaa inḡmigun. Taatnaqḡugu nalunaitḡutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ḡuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunjitmatruḡ taamna Timothy aapaqaḡha Jew-ḡunḡitchuamik. ⁴ Apqusrautiḡmikni nunaaqḡiurani uqautiniḡaich ukpiqtuanuruat tuvraqtaksranik, uqḡiraḡtit suli qaukḡiich Jerusalem-mi sivunnikkaḡitñik ilinḡitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutiḡ ukpiqtuanuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriḡmiktigun suli ilaniktuuḡniqsut ukpiqtuaḡuqtuanik uvluḡaḡipman.

Paul-ḡum Qiñiqquuraaḡha Troas-mi

⁶ Taapkua igliḡniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ḡmiut nunaḡat. Ipḡitchuam Irrutchim piyummataisitmatiḡ tusaayugaallautamik Asia-muutriḡiññiqsut. Ilinich taununaḡiññiqsut. ⁷ Aasiñ qallikamitruḡ Mysia-m killiḡa saqusukkaluaḡniqsut Bithynia-m tuḡaanun, aglaan Jesus-ḡum Irrutchiḡmigun taatnamuqunḡiññigai. ⁸ Taatnaqhutiḡ nalḡuḡniqsut Mysia-kun tasamuḡa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraaḡniqsuq Macedonia-ḡmiumik

qiññuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaağutin ikayuğiaqtigut!”¹⁰ Paul qiññiquuraaqtitqaaqlugu itqanaiyaqtiqapta aullaqtigtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqluhiput tusaayugaallautamik quliaqtuagaqupluta iñunun taakipkunaja.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuagutha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalğuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakña uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaaqqiatnun Macedonia-ğmiut, iñugiaktuanik Rome-mağmiunik iñuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut. ¹³ Minguiqsiagvium uvlua tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun iniqsruğiağasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrirugut ağanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ İlanat naalaqtikput atiqagñiqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanuniqsuq sunjauraammağiksuanik ukiłhaanik, aggiqsuanumapluni nunaaqqianiñ Thyatiram. Kamaksruruanuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqspikagaa akuqtuiłksrananun Paul-ñum uqagıkkaniñik. ¹⁵ Taamna ağnaq paptaakkaukami piqasiqhuni tupiqatiunıñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtanununasugigupsitña utlanttutitchi tuppamni itchaqtuagusi.” Kayunaiğñıgai tukkiqlugichaasiiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtauthak Philippi-mi

16 Uvlut ilañatni iniqsruǵviptiknun utlautihaptikni kipaluuniksuaq niviaqsigaksraq nalautkikput. Ilaa tuunǵaқтааǵniksuaq taatnatchikun sanñiqalǵmigun sivuniksriqipluni, aasiiñ atqunaq manıñmik piññautinikkaña atanni. 17 Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanañniqsrauruaam Agaayyutim.” 18 Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnaǵniqsuq. Uvvaasiiñ Paul-ñum aǵiuplugu kiniaqługu irrusiq itnaǵniǵaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguuq tuunǵaқтаq aniñiqsuq niviaqsigaksramiñ.

19 Tavra pigirai ilitchuǵikamiñ maniññañniutriñ piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniǵaich. Kaliksraqługik katimmaviñmuutiniǵaich sivulli-uqtinıtñun. 20 Rome-maǵmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniǵaich itnaqhutiñ, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqqipsitñi. 21 Iisautriplutiñ atuqtaksrirutit akikñaqługich maliñniakkavut. Rome-maǵmiunurugut! Iliñisa ilisauttutiñich akuqtugumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” 22 Iñugaǵruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-maǵmiut añalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnuǵaanjnik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipiǵaqtuquplugik. 23 Ipiǵaqtuqqaqługik isiqtaupkaǵniǵaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaqu-plugik. 24 Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillañniǵik qamaniakhiǵmun inimun, isiganıglu payañaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruñnik.

25 Uvvaasiiñ unnuaqpaguǵuñnaqsipman Paul-lu

Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauqatinikñik naalagñiñigaich. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunḡavii auliyañniqsut, talupayaat añmaqługich sulii kalimñigich isiqtapayaaniñ katakhutiñ. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchugiplugu talut añmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqutchağumaaqsiliğniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ḡum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaq-nak ilipnun! İluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qinñuağniqsuq nannimik. Itchaglukami tatkiḡuḡa punniqsuq uulillağmi sivuğaaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakḡa annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Aḡutiik! Qanuğluḡali anniqsuğayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniğaa, “Atanguruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsuğisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuağvigliaqsiñiğaa atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim iğğuaqsiñiğik atniagñiñik aasiñ ilaa tupiqatituummağmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiğmiñuutiplugik niğipkağniğik. Tupiqatigiich quviatchañniqsut ukpiğiağutriplutiñ Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaağutqikman Rome-mağmiut añalatiñisa aikłiqsuqtitiñ tiliñigaich anipkaquplugik taapkuak aḡutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniğaa itna, “Qaukłich anitqugaatik Silas-lu. Aullałhiñaagūqtutik aniuragñiağitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ḡum aikłiqsuqtit nipliutiniğai, “Pasiyumiñaitkaatiguk

savvaġluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiġaqtuqhunuk iñunun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsiviñmun. Uvaguktuuq Rome-maġmiunjuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchunniqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaipiaqtuq! Rome-maġmiut qaukiich inmiknik uvunaġutin anipkaġlisiguk!”
³⁸ Aikliqsuqtit Rome-maġmiut analatinitñun uqautiginigaich Paul-ñum uqautai. Tusaakamin Paul-lu Silas-lu Rome-maġmiunulhakkuntuuq iqsitchaniqsut.
³⁹ Taatnaqhutin uqap-saagiagniqsut ilinikñun. Anipkaġnigaich isiqsiviñmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ.
⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviñmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kinunġanun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qinilgiññigaik suli pitchuksaaqjugich aasiñ unitlugich.

17

Thessalonica-miitha

¹ Amphipolis-kuaghutik suli Apollonia-kun igliġniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-ñuruat katraġviatnik.
² Piragiligmisun tavrungalgiññiqsuq iñunni uqaqataupluni-asiiñ. Pinasuni minguiqsiagvium uvluani kaniqsipkautiginigai Agaayyutim uqałhi,
³ suli nalupqinaiyaġunigaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqutauruksrauħa suli anitqiksuksrauħa tuquligmiñ. Paul-ñum itnaġnigai, “Taamna Jesus uqagikkaġa ilipsitñun Anniqsuutauruq.”
⁴ Ilañich Jew-ñuruat ukpiqsrililapiaqhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsutuuq iñugiaktuat Greek-ñuruat agaayusriqisruuruat suli qulliuruat

aġnat. ⁵ Aglaan Jew-ḡuruat siqñaliġñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunḡaniuranḡitchuanik iññukhutiḡ piqatiksraġmiknik. Iliḡisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñiġaich. Isiġiaġniġaat Jason-ḡum tupqa pakakhutiḡ Paul-miġlu Silas-miġlu iñunnuutisukḡugik. ⁶ Aglaan paqinḡitñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraġniġaich nunaaqqim aḡalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasipluġik niplianiġsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsuk iñunḡnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuḡniġsuk ⁷ aasiñ Jason-ḡum tukkiġsimaplugik. Paaqḡanḡiġaich tillisai umialġum Rome-mi, uqaqhutiḡ atlamik umialiqāḡnipluġu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqqimlu aḡalatai akanniġaich uqaatchaġutiḡimun. ⁹ Taatnamik aḡalatit Jason-lu atlallu annitchiqsinniġaich maninḡnik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunḡnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniġaich Berea-mun. Tavrani utlautilġiñiqsuk Jew-ḡuruat katraġviatnun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqaḡtisunḡnatlukpayaāḡniġsut apkunakḡa Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiḡ uqaḡiq naalaqḡuġu, suli uvluġaġipman Agaayyutim uqaḡhi iḡisaāḡiniġaich iḡitchuġiniapiaqḡuġu tamanna Paul-ḡum uqaġikkaḡa iḡumutuutilaaḡaḡun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriliġñiqsut, iñugiaktuat qulliunḡplutiḡ Greek-ḡuruat aġnatlu

anjutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ḡruuat Thessalonica-mi tusaanigaat Paul-ḡum Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuaqaḡnipluḡuḡtuuq Berea-mi. Taatnamik tavrurḡaqtigniqsut akatchiaqsilḡitlutin iñurḡnik isaalhiñaagḡuḡḡich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksrigñigaat Paul aullaḡuplugu taunurḡa tagium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñaḡniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taunurḡautinnigaat Athenmun. Taapkuali Berea-ḡmiut utigniqsut. Paul-ḡum uqautilḡunigik Silas-lu Timothy-lu inmiñuḡuplugik piyumiñaqsipqauraḡpaknik.

Athen-miiltha

¹⁶ Paul taḡḡiḡmiñi Silas-miḡlu Timothy-miḡlu Athen-mi aliatchallapiḡniqsuḡ qiñiqami iñugiaktuanik aanguanik nunaḡḡimi. ¹⁷ Paul uqaḡatiḡniqsuḡ Jew-ḡruuaniglu katraḡviatni sulijew-ḡurḡitḡuaniglu agaayyiaḡtaḡtuanik. Uvvasuli uvlugḡipman uqaḡatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaḡami nalautchikami Epicurea-ḡruuaniglu Stoic-ḡruuaniglu ilisautriḡitñik qapiqsigiutraḡatiḡniqsuḡ. Iḡaḡich uqaḡniqsut, “Sumik una uqavaalḡakti uqaḡsraḡtuva?” Iḡaḡilliguuḡ niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaḡḡpalliḡsuḡ.” Taatnautiginigaarguuḡ Paul quliaqtuaḡman Jesus-mik sulijanitḡiḡmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutinigaat Paul sivuḡaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaḡḡuḡ, “Iḡisimasukkaluaḡtugut tamarrumiḡa nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Iḡaḡa tusaakkapta atlayuḡigikput. Iḡitḡuḡisukkiput qanuutautilaḡa tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluḡḡminḡ Athen-naḡmiut sulijavakḡaḡtat tavrani

naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaġmikkun unniiñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaġniqsuq sivuġaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naġmiut! Iiitchuġigiga agaayyutinik ukpiqs-rillapialiqsi. ²³ Pisuktauħamni nunaaqqipsitñi qiñiġitka agaayumaniġvigikkasi. Paqittunġa aanguaqtuġvinmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniġvigikkapsitñun nalugaluqħugu uqautiniġipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtataqtuq nunamik suli supayaanik imaġikkañiñik. Atanġuruuq qilañmilu nunamilu irviqanitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtanitñi. ²⁵ Unniiñ tunñanitchuq iñunñun qaitchiħiksrañatnun inuġikkaġmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuugiġmiglu anigniġmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñunmiñ atautchimiñ iñiqtagiġaa iñupayaaq, taamna agġiġvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iñiqtagiġaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniġaa taatnatun iñuich pakaġikpatni paqitayumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutiñ aglaktipsi ilañisa uqagiġaat itna, ‘Uvaguttuq ilaan qitungaġiġaatigut.’ ²⁹ Tavra qitungaġiniqmatigut isumaruksrañitchugut Agaayyutim irrusia atriqaġasukniagħlugu aanguanik maniñnik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniiñ uyagañnik piħiukkanik savayulħatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich

naluplutinj piłhatni Agaayyutim tautuiñagaa iłhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiquplugu killukun iłhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam iñuanik nalaunjaruakun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyağniğaa iñupayaanun aņipkaqamiuņ piksraqtaagimakkani tuqqutaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruņ Paul-ņum uqaaqtu-utaa aņitqilıkun tuqqutaulıgmiñ ilaņisa tipsisautiginiğaat aglaan ilaņilli nipliğniqsut, “Naalaqtaupsaağukkiptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ņum uniñniğai katimaruat. ³⁴ Ilaņisa iñuich piqasiğniğaat ukpiliqhutiņ. Piqasiqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilaņnatnıglu Areopaa-ņuruat ağnamıglu atilıņmik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ņum Corinth-miłtha

¹ Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muņniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ņuruamik atıqaqtuamik Aquila-mik animaru-amik Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mik. Tavruņaptuuq tikitqammıgñiqsuk atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ņum aqpigiplugich Jew-ņuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ņum qiniğiağniğik. ³ Piññañniutiqağniqsuk iñuuniutigiplugu palapkarrıruakıgmik atrıplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuņnuņa. ⁴ Aasii minguiqsıgağipmata Jew-ņuruat katragviatni uqaqatıqağniqsuq Jew-ņuruanıglu Greek-nıglu ukpiliqsinnıaqługich.

5 Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullağniñjaniñiğaa quliaqtuatluñi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutiñ pigiiliplugu, Paul-ñum ipsuñiğaa qavia atnuğaamiñiñ aasiñ ilaan kañiqsipkaqsaqługich qanuqhuni taatnağimiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuña. Uvakananiñaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuağisiruña.” Taatnaqqaaqługich uniñiğai. ⁷ Paul nayuutiaqsiruoq tupqani Jew-ñunitchuam atiaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukliq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpigiagutiniğaa Agaayyun qitungaqtuummağmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamiñ uqağimik ukpiqsriliğimiñiqsut suli paptaaqtitulitiñ. ⁹ Unnuat ilañatni Paul qiniquuraağniqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqagiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasağumiñaitkaatin atakkii uumani nunaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvağmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqałhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutiñ tiggugłukługu Paul uqaqsittaagviñmuutiniğaat ¹³ itnaqhutiñ, “Uuma iñuum ukpiliqsinniğai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikñaqługu maligutaksraq.”

14 Paul-aasiiñ nipliñhiñaagtuqlu Gallio-m uqautiniğai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginjillugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalağniñiksrağa anuqsrusilña ilipsitñun. 15 Aglaan pasikapsiuñ uqahiqtigun iñuillu atinjisigun ilipsilu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħuaqsaqtaksrağigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuña.” 16 Taatnaanikami anipkağniğai uqaqsittaagvinmiñ. 17 Jew-ñuruat tiggugluñniğaat Sosthenes, añalataa Jew-ñuruat katraqviata, ipiğaqtuqlugu sivuğaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqutiginñiğai.

Paul-ñum Utiħha Antioch-mun

18 Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniğai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuanı ayalıksrağmi Cenchreae-miinnagmi niaqqi salipkağniğaa piğusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu aqiqsruutmigun Agaayyutmun. 19 Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katraqviatnun tavrani uqaqatiqağniqsuq Jew-ñuruanik. 20 Ittuatluuraallaqugaluağniğaat inmikni aglaan Paul añinñiñiqsuq. 21 Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiğihitchuña ilipsitñun.” Aullalğiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniğik Priscilla-lu Aquila-lu tavruña. 22 Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqlugich ukpiqtuanñuruat tavrakñaasiiñ aullağniqsuq Antioch-mun. 23 Tavrani

itkalualgitñami qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagiaqlugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaṯha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ṯnuruatliguuq ilaṯat atiaqtuaq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalguraṯuniqsuaq kaṯiqsimmaaḡiksaṯuṯpluni Agaayyutim uqaṯhanik.

²⁵ Iṯisausiaqaqhuni Agaayyutikun aasiiñ piyummatiqaṯallapiaqlugu iṯisauttiginiḡaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ṯum iṯisimaṯhiṯḡniḡaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuaḡiṯhalu paptaaqtitchiṯhalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqs-rautaiqhuni Jew-ṯnuruat katraḡviatni. Priscilla-

mṯu Aquila-mṯu tusaakamitku agḡisiñḡaa kinuṯniḡmikhun aasii iṯisautipsaaqlugu sukuitlukḡugu Agaayyutim annautriṯṯatilaanik iñuṯnik.

²⁷ Apollos sivunniqman aullaḡukhuni Greece-mun ukpiqtuaṯnuruat Ephesus-mi ikayuḡniḡaat aglakhutiṯ ukpiqtuaqatiumikhun Greece-mi pitchuksaaqlugich paḡlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiaḡniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iṯuaqqutriṯṯhagun.

²⁸ Kaṯiqsiñaqsiṯlugu uqaaqtuutriṯṯiḡmigun akiṯiṯṯaniḡai Jew-ṯnuruat aasiiñ uqaqatigiṯiḡmikni Agaayyutim uqaṯhatniñ nalunaḡaaqlugu taamna Jesus Christ-ṯuṯha.

19

Paul-ṯum Ephesus-miṯha

1 Apollos-li Corinth-miitlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikilgataǵniqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. 2 Apiqsruǵnigai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiunigaaat, “Tusaañiññiqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtılaañanik.” 3 Paul-ñum apiqsruǵnigai, “Qanuǵhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiunigaaat, “John-ñum paptaaqtitchisaagun.” 4 Paul-ñum itnaǵnigai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautinigai Israel-aagmiut ukpiqsriruksrauhat aggiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiña Jesus-mik.” 5 Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanǵuruam Jesus. 6 Aasiñ Paul-ñum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuañuruat añaalatkaqsiñigai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kanjisiñiatlaitchuakun suli sivuniksriqipmiñiqsut. 7 Iñugiaktiilaqaǵniqsut qulit malǵuiyuñnamik iñuñnik.

8 Paul inniqsuq tavrani piñasuni tatqiñi isaagahuni Jew-ñuruat katraǵviatnun. Uqaqatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayuqautaanik ukpiqsriñiqsinniaqǵugich. 9 Aglaan ilañich taapkua pitchigiilauniqsut ukpiqsriñitlutin. Uqautigiaqsiñigaaat akilliliqǵugu agaayyutikuagiaq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniññigai maliktitluni ukpiqsriruanun inmigun. Aasiñ uvluǵagipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. 10 Taamna atuummiñigaa malǵuñni ukiuñni. Taatnamik iluqatin iñuich Jew-

ηuruatlu Jew-ηuηitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ηum avataani tusaanięaat Agaayyutim uqałha.

Atuumaruaq Igñięutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiqtaqaęniqsuq quviqnaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹² Iñuich injiqsruęnięaat Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Ilinisa tikiutinigaich atnięnaqtuanun. Ilikamisigik nasagaurat atnięnaqtuanun ihuaqsikkauniqsut suli irrusiqłuich unitlugich. ¹³ Iłanich Jew-ηuruat iñuuniaęniqsutunniñ irrusiqłuiyaipłutin iñuηnik. Ilinich igligagumaatchaηniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuaęnięaat anitchiullałiksraqtin irrusiqłuηnik Jesus atqagun, nipliutruęlugich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ηum quliaqtuaęikkaηagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ηuruat qaukiat agaayuliqsinisa tallimat malęuηnik ięnięutai uuktuaqpaalukmiñiqsuttuuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiqłuich nipliutinięai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi —kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguuq nipliutiqqaaługich iñuum irrusiqłulgum mitchiqinięai piyukługich. Tatamnaqsillapiaługu akiilinięai. Taapkuaguuq taatnasięaęniaqtuat pikiaęniqsut tupięmiñ atniaqtat suli atnuęaigutrat. ¹⁷ Iluqaęmin Jew-ηuruatlu Jew-ηuηitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruη tamanna atuumaruaq iqsitchaηniqsut. Taluqsriłięniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iñugiaktuat ukpiqtuaęuqtuat uqaęiaqsiñięaat sagviqługu iñuηnun iñuuniaęaluaiqtin aηatkukun. ¹⁹ Suli iñugiaktuat ilisaaqqtuat aηatkuułięnik katitlugich makpięaat ikipkaęnięaich iluqaitñun qiñięnaqsipługu.

Kisiiqipmatigik makpigaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰ Taatnailipluni Agaayyutim uqałha siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplutin sanñjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunniñniqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumunaqqaagłuna igliqtuksraugisiruna Rome-mun,” itnañniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinini tuyuginigik Macedonia-mun innağmi Ephesus-mi unjataanilu.

²³ Taatnalhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Iñuk suliuqti atiqagñniqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinñualiuğniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaanata maninñaktitpagağniğai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqluğniğai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik pinñualiuqtinik aasii niplutiplugich, “Anjutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maninñaktillautagağigaaatigut. ²⁶ Ilipsi ilitchuğigiksi qanuğli taimña Paul nipliğagilha aanguat inñiqtauruat inñuktigun agaayyutauninñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyunak Asia-mi iñugiaktuat iñuich maligualigaiç ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piihiksrañanun. Taatnalhiñauñitchuq. Atuumaniaqpalluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaihiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisihiksrañaptuuq,

taavruma aanguaqpauram putqataǵvigikkaŋata iñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

28 Taapkuaguuq iñugiaktuat tusaakamitruŋ tamanna qinnaŋniqsut aasiiñ iǵiallaksaqhutiŋ, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!”

29 Akarrutauruaq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malǵuk Macedonia-ǵmiuk Paul-ŋum igliqatik, aullautiniǵaich katimmavikpauraǵmiknun. 30 Paul-tuǵǵuuq taamunaǵukkaluǵniqsuq uqaǵiǵuni katimaru-anun aglaan ukpiqtuaqatiuŋiñ pitqunjiññiǵaat.

31 Ilaŋisali qaukhiich ilannaŋiñ qanniugniǵaat qiñiqtitqunjiŋlugu katimaruanun. 32 Taamapkua katimaniqtutilaǵmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvaǵiiksinniqsut kaŋiqsimallapiasunaqnagu sumik kattutiqaqtilaaqtiŋ. 33 Jew-ŋuruat Alexander saqinniǵaat sivuǵaatnun katimaruat uqaǵviŋmun nipliutiksraqaqhuniki. Urriqaplugich uqaqniuraǵaluǵniqsuq iñuŋnun. 34 Iñuich ilitchuǵikamitruŋ Jew-ŋutilaŋa iluqaǵmiŋ iǵialaniqsut malǵuŋni sassaǵniyuŋnaŋni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!”

35 Kiisaimmatai nunaqqim aŋalataata nipaqsilǵataqamigich iñugiakpauraqtuat nipliutiniǵai, “Ephesus-miut! Iñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvikpauraŋanik kamanaqtuam aanguum atrilaŋjuruam atqaqtitlugu pakmakŋa qilaŋmiñ. 36 Tamanna kia-unniñ piilaǵilguitkaa. Taatnaǵusi nipaqsuksraurusi, qanullaktitchiñiǵuiqitchi. 37 Iññuk uvuŋautiniǵisi ivayaqtuŋitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitiñ unniñ uqaqanitkaluaqtitlugik akikŋaǵlugu

aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ŋum suli savaktañ akikŋautiqagumitruŋ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaakigmun suli taatnatchimun nalunaiqsaaqtugut atanignik. Taapkunuŋa iñuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuuq piqagñigupsi qanutchimik pigisukkapsitñik inillañhiñaupmiuq nalauullugu katimałhatni nunaqqim iñuiñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnailiplugu akatauhaptigun uglupak. Pisanjitchuuğutiksraitlugu igialaħiput qaisaksraitçugut agvisiksralautamik.”
⁴¹ Taatnaqqaaqługich ağıupkağniğaa katimałhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulğataanikmata iñuich Paul-ŋum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaagługich aullağniqsuq Macedonia-mun. ² Igligimiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikiłgitłuni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqıñi. Kiŋuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. İitchuğiniğai Jew-ŋuruat sivunniulhat piyaqquğukługu. Taatnaqhuni igliğniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ŋum iğñiŋa Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginiğai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶ Kiŋuagun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik

atuumaanikman tiksiaqsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliqlugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavranciasiññ nayuutipluta akunniqsaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miiltha

⁷ Sivulliuplugu uvluan akunniqsaam katirugut atautchimun nullautchiǵviliqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuaǵviginiǵai katimaruat unnuaqpaguǵataqtitlugu.

⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmavip-tikni.

⁹ Nukatpiaǵǵuuq atilik Eutyclus-mik aquppiñiqsuq igalǵum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutyclus siñiñialillapiaqhuni kiisaimmatai siñiksaǵniqpuq. Taavrumakñaasii qulligiiñiñ piñayuaqniñ inii katanñiqsuq nunamun. Ilañ tikitmatruñ tuquaniñiqsuq.

¹⁰ Paul-aasiiñ atqaqhuni qulanñiqsiqamiuñ iqittaǵniǵaa nipliuhuni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.”

¹¹ Utianikami tatpakmuña autaaǵniqsuq qaqqiamik niǵiplutiñaasiiñ. Aquagun Paul-

ñum uqaautipsaaǵniǵai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullaǵniqsuq.

¹² Iñuich taimña nukatpiaq agǵisiñiǵaat iñuuplugu. Aasiiñ iñupayaat quviatchallapiaǵniqsut.

Iglaulhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiiñ ayupluta umiaqpanmun tiksiaqsugut Assos-mun. Taavrumani

nunaaqqimi ikisaǵumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni.

¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkaǵikput umiaqpanmun igliq-tuiñaqhutaasiiñ Mitylene-mun.

¹⁵ Taavrumakña tiksilgitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios

qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, piñayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqagñiqsuq nutqagunjitłuni Ephesus-mun akuniitichunjitłuni Asia-mi. Tikiłuağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluani Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqaguiqsaatha Ephesus-miut
Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qannigñigai ukpiqtuanñuruat qaukñich Ephesus-mi katimaqatigisukługich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutinigai, “Iłisimagiksi iñuuniałigai akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atangñuruuq Jesus savautigiga iluqnauqluña. Ilaatniłu qulvisigun unniiñ sakiqniugutitigun Jew-ñuruat nagliksaaqtitkaatña. ²⁰ Iłisimaplusi anniqqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriłłamni iłisautiplusi katimmaviññi suli kiñunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchatlu atisiplugich alğaqsrugitka killuqsautiñitñiñ Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqluña Jerusalem-mun aullağniaqtuña iłisimanjtkaluaqlugu qanuq irrutikkaułiksrağa taamani. ²³ Aglaan iłisimatuagiga una, iluqanjitñi nunaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligağigaaña isiqtavgisiñipluña nagliksaaqtitaugisiñipluñalu. ²⁴ Aglaan iñuuiğa pitłuktuanñitchuq uvamni. Naatchisuktuña savaamnik Atangñuruam

Jesus qaisanjanik uvamnun, Ilaan uqaqup-
 mana tusaayugaallautamik Agaayyutmun
 ihuaqqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuanaa
 ilipsitñi quliaqtuağıplugu Agaayyutim uqałha
 ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun
 qiñitqikkumiñaiłiğa. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi
 pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiññiqpan
 ukpiqsriłkun patchisauyumiñaiqsuna, ²⁷ atakkii
 anniqqutiñitłusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim
 sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun
 suli ukpiqsriruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim
 qaunaksraqsrirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqs-
 riğugusi Agaayyutim iñuiniñi pigiliutikkañiñun
 iğñiğmi tuqqutaulhagun. ²⁹ Naluñitkiga
 aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñiaqtuatun
 amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun,
 aasii atniilutiñ ukpiqtuanik. ³⁰ Suli
 akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit
 ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutiñ inmiknun.
³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvanun
 qulvisigun alğaqsruiqsi piņasuni ukiuni uvlunitñi
 unnuaqtuummais. Taatnamik munağitqugipsi.
³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun
 qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqaut-
 tutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim
 sayaksraqağasi suli qaitchilusi ikayuutmik
 pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvaña
 kaviunitchuna iñuum manianik naagaqaa
 atnuğaaniñik. ³⁴ İlisimagiksi argamnik savaaqalığa
 piqagñiutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu
 inugikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi
 sakuuguni iñuum ikayuiłiksranjanik sayaitchuanik

itqagilugu Atanguruum Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusi-aqaligmiñ.’ ”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginigai iniqsrulikmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutigiplugu nipliħa qinıtqikkumiñaiñnipluni ilinıtñun. Tuvaagatchigñigaat ikityaqman umiaqpañmun.

21

Paul-ñum Iglauħa Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinıtñiñ tiksiquhuta nalguqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiiñ tiksilgitluta Pataramun.

² Tavrani ilitchugigikput umiaq ikaagnağniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuħa ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaanagun qikiqtam tiksiqsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik.

⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. Anjalataagun Ipqitchuam Irrutchim inıqtigaluğaata Paul Jerusalem-muqunıtılu.

⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nunıtman aullalgitchugut. Iluqagmiñ ukpiqtuat ilaqatituummagmiñ suli qitungaqtuummagmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ tağium siñaani sitquqhuta iniqsrutugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinılli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqlugich

uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-
 num tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip
 tallimat malgūguutigikkaṇat ikayuqtiksraqtat
 Jerusalem-mi piksraqtaanjuruat. ⁹ Taamna

Philip paniqagñiqsuaq sisamanik niviaqsianik
 uññiñigilaanik sivuniksriqirauplutinjtuuq.

¹⁰ Innanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri
 atilik Agabus-mik aggigñiqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii
 utlakamisigut Paul-num tapsia tigukamiun
 isigaṇni argaṇñilu qilignigai nipliqhuni, “Taatna
 Ipqitchuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-
 njuruat Jerusalem-mi qiliqsruḡisigaaṭ marruma
 tapsim iñua aasii Jew-ñunitchuanun qaisaḡilugu.”

¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu
 tavraniittuat uqapsaḡaluḡikput utlautitqunitlugu
 Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-num kiugaatigut,
 “Suvaata qiaplusi sayaiḡniaqpsitṇa? Uvaṇa
 itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauḡiksraq
 Jerusalem-mi unniiñ tuqqutauḡiksraq piqusiḡluṇa
 Ataniḡmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu
 nipliutihñiḡikput, “Agaayyutim pitqutaa
 iñiqtauyumuq!”

¹⁵ Ipsaḡaluqaapta paḡnapluta aullaqtugut
 Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilaṇisa ukpiqtuat Caesarea-
 miñ tuvaaqatchiḡaatigut Mnason-ñum kinuḡanun
 nullanaviksraṭiknun anaqami. Mnason-
 guuq Cyprus-miunuruuq ukpiqtuaḡuniqsuaq
 sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalḡa James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta
 quyaplutin paḡlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiiñ

Paul-ŋum piqasiġaatigut qiñġiaqluġu James, aasiiñ ukpiqtuanŋuruatlu qaukļinich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ŋum paġliinamikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtaŋanik tumigipluġu savaagikkani akunġatni Jew-ŋuŋitчуat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruŋ quyanigaaŋt Agaayyun nipliutipluġu Paul itna, “Aniqatmaan, kaŋiqsillagiñ piqatħa iñugiallapiaqtuanik Jew-ŋuruanik ukpiqsriru-aniktuuq aglaan ilinich piipkaiłutin Moses-ŋum maligutaksraŋanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiłutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqqiŋitñi suksraaqupluġich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautinipluġich nalunaitŋutchiqsuqunilugich qitunġauraġikkaŋich naagaunniñ kamagitqunilugich Jew-ŋuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agġiħhiñ. Qanuġisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aŋutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanŋaġumiñaiłħat salipkaġumiñaiłħatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunuŋa aŋutinun ilaliutilutin Jew-ŋuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin suli akiliutiluġich tunillautiksranik nuyaitłasiluġich. Taatnaġuvich iluqaġmiŋ ilitчуuġinayaġaat taŋiġiħħa qanutchim tusaakkaġmiŋ ilipkun, sulipsuuq tupiksriħhiñ maligutaksraŋanik Moses-ŋum. ²⁵ Aglaan Jew-ŋuŋitчуat ukpiqtuaguqtuat ilitчуuġipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitñun niġitqunitkivut niqinigli tunillautauruamik aanguanun aukmigli unniñ qimisanik suli piisimaagluġich qaayugnaqtuałiġmiñ

atlatuġkun.” ²⁶ Aasiiñ Paul iġaliutiniqsuq aṅutinun. Uvlutqikmanaasiiñ salummaqsagaatauniqsuq tuvraqġugu Jew-ḡuruat ilitqusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpaṅmun uqautityaqġugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagtliqtiṅ naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ḡum Tigukkauġha Agaayyuvikpaṅmi

²⁷ Tallimat malġuk uvlut nuṅitchautaatni iġanisa Jew-ḡuruat Asia-ġmiuḡuruat qiñiġniġaat Paul agaayyuvikpaum iġuani. Akatiġniġaat iñugiaktuat iñuich, aasiiñ tiggugġlukġugu Paul. ²⁸ Iġialaplutiṅ itna, “Israel-aagmiut! Ikayuġitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñuḡnik nanipayaaq akikṅaqġugich Israel-aagmiut suli akikṅaqġugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikṅautipluni uumuuna agaayyuvikpaṅmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ḡuṅitchuanik uvuṅa qaayuġnaqsipkaġugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qiñiqġugu Paul nunaaqqimi piqatiqalġha Jew-ḡuṅitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiiñ itqutinasugniaqġugu agaayyuvikpaum iġuanun. Taatnaqġugu tiggugġluṅniġaat.) ³⁰ Taatnaqhutiṅ iluqatiṅ iñuich nunaaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutiṅ Paul tiggugġluṅniġaat aasii kalikġugu agaayyuvikpaṅmiñ. Tavrauvasa agaayyuvikpaum paanji umiṅniġaich. ³¹ Taapkua aupiġautriruat tuqulhiñaaġuqsaqmigaatlu Paul, imma kilinġaat Rome-maġmiut aṅuyyiuqtiṅisa qaukġiat iñupayaat Jerusalem-mi akataunipluġich. ³² Taavruma qaukġium

katitiqługich aňalatit suli aňuyyiuqtini upaktuǵnıǵai iňugiakpauraqtuat iňuich. Qiňiqamitruň qaukliq aňuyyiuqtituummaan anaumingiǵnıǵaat Paul.
³³ Taavruma qaukium tikitñamiuň Paul tiguniǵaa aasii tillisigiplugu qılıqsruquplugu malǵuiñik kalimñiǵñik. Tavraasiiñ apiqsruqtaaqsiñıǵai itna, “Kiña una aňun? Sumik savvaqlukpa?”
³⁴ Tamatkua iňugiakpauraqtuat iǵialaaqsiñiqsut atinitchuamik nipimik. Qaukium ilitchuǵilguiñiǵaa sumik agvisiqhutiň itnasıǵaľhat. Taatnaqhuni tiliñıǵai aňuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu.
³⁵ Tikiutikamitruň tutipqiñun aňuyyiuqtit akiyaǵaat Paul atakkii iňuich qinnaktalıqpaitlutin.
³⁶ Iňuich malgutıǵaluǵniqsut iǵialaplutin, “Tuqquťchiuň!”

Paul Uqapsaaǵutrıruq Inmiñik

³⁷ Aňuyyiuqtit itqutilhiñaǵuqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniǵaa qaukliq, “Uqaqatigillakkumiñaqpigiñ?” Taavruma apiqsruǵniǵaa, “Uqatlavich Greek-tun?
³⁸ Ivrumiñaunıtpich Egypt-miu qanaqammiuraq akatchipluni akıllılıqsuutmik, sivulliqługich sisamanik kavluutiyuňnanik satkuliñnik iňuilaamun?”
³⁹ Paul-ñum kiuniǵaa, “Jew-ñuruña animapluna Tarsus-mi Cilicia-miıttuami, iňugipluna taavrumani nunaaqqimi iňuich ilisimallautakkanatni. Nipliqsillañnianña iňuñnun!”
⁴⁰ Tavra qaukium uqaquniǵaa. Paul-guuq tutipqiñun qıkaqhuni urriqanıǵai iňuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniǵai Hebrew-tun itna,

22

1 “Aniaqatiumaan suli aapanjuruasii, naalaḡnillaaksiuḡ uqautiksraḡa patchi-saiḡḡapkun sivuqqapsitḡi!” 2 Taapkuaguug tusaagaqsikamitruḡ uqaqḡugu Hebrew-tun iḡuksruigḡiḡsut. Paul-ḡum uqautipsaagḡigai itna, 3 “Uvaḡa Jew-ḡuruḡa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqḡuḡa, uvaniasiḡḡ Jerusalem-mi iḡuguqtuḡa. Gamaliel-mik iḡisautriqaqtuḡa. Ilaan piḡḡautaḡugu iḡisautigaḡa sivulliapta maligutaksraḡanik. Nalaunnasuktuanḡuruḡaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlu-pak. 4 Nagliksaaqtitkitka iḡuich tuqunniqaḡugich ukpiqsripmata Christ-mik, aḡutiniglu aḡnaniglu tigusiullakḡuḡa inillaktaḡugich isiqsiviḡmun. 5 Qaukḡiat agaayuliqsit suli iluqaḡmiḡ sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtılaaga iḡumutun. Iḡiḡitḡiḡḡ aglaksraḡuḡa Jew-ḡuruat katraḡviatnun Damascus-miittuanun, aullalḡitchuḡa tigusiyaḡuḡa ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaḡuḡa kalimḡiḡḡik qiliḡlugich anasiḡḡuqsagviksraḡatnun.

Paul-ḡum Uqaḡa Mumiliḡmigun

6 “Uvluqpaguqtuami igliḡḡamni qallipiḡugu Damascus taimmaiḡaq qaumanḡum pakmakḡa qaggutigaḡa. 7 Katakama nunamun tusaagiga nipi uvaḡnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanititpiḡa?’ 8 Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, kisuvvich?’ Kiugaḡa, ‘Uvaḡa Jesus-ḡuruḡa Nazareth-miu nagliksaaqtitaḡikkan.’ 9 Tuvaqaqatiuma qaumaniq qiḡiḡaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaḡitkaat. 10 Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, sutquviḡa?’

Atangum kiugaana, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniqpauram qiñitlaiqsitigñiqmaña tuvaaqatiuma tasiuqluña Damascus-mun tikiutigaatña.

¹² “Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlanigaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugitquplugu pisulli, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵ Iisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich inupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqlukkauḥa Quliaqtuaquplugu Jew-ñuñitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi injiqsruḥamni qiñiqquuraaqtuña, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqluña itna, ‘Qilamiksruḡutin Jerusalem-miñ aullagiñ atakkii iñuich uvani akuqtugumiñaitkaat ilisimaruḥiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiagaat katragvinñi isiqtaksraqtuliga ukpiqsriuanik ilipnik ipigaaqtuqlugich. ²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniittuña ikuagiplugu tuqqutauḥa unniñ

qaunaksipluna tuqqutchiruat atnugaanjitnik.’
 21 ‘Aullagiñ tuyugigisigikpiñ Jew-ñuñitchuanun unjasiksuanun,’ Atanguruam nipliutigana.”

22 Iñuich naalagñiñaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna igialaksağniqsut nipitutilaagmikni, “Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa iñuuruksraunitchuq!”

23 Ilinich igiallagmin atnugaamiknik isaaq-tausiqhutin qavia silamun tinjpkagñiñaat. 24 Aasii Rome-magmiut atangata iñugikkani tiliñigai Paul itqutitquplugu anuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuğiniaglugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtilaanatnik.

25 Ilinisa qiliqsruanikmatni ipigaqtuğviksragmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa anuyyiuqtit qaukhat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğaqtuhiñauvisiun Rome-ñum iñugikkana apiqsruqtagaluaqnaguunniñ savvağlukmanaan?”

26 Taavruma anuyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqaqpich? Taamna anjun Rome-ñum iñuginiğaa.”

27 Taatnaqhuni anuyyiuqtit qulliqpianjata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautinja. Rome-ñum iñugivatin?” Paul-ñum anigniğaa. 28 Qulliqpian nipliutiniğaa, “Uvanali tauqsiagikkağa Rome-magmiuğuliksrağa maninmik.”

“Aglaan uvanja animaruna Rome-magmium iñugipluna,” Paul-ñum itnağniğaa. 29 Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsağniqsut tavrauvaa.

Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchañiqsuq kanjqsikamiun Paul-ñum Rome-magmiunutilaanja sulii ilaan qiliqsruqtinniqamiun kalimñiğnik.

Paul-ñum Tikiutiqałha Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguuq anuyyiuqtit qulliqpianata kaniqsisunñigaa nalupqinaitluklugu sumik piqusiqlugu Jew-ñuruanun patchisiqutiłha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñigich piiqsinnigai aasii qaukñisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrñautiniñigaa aasii qikaqtitlugu sivuğaatnun.

23

¹ Paul-ñum qiniqtuağatagnigai iriğruiniñaaqlugich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliqhuni, “Aniqatiumaan! Uumuñaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaagiutillautakun iñuuruañuruña sivuğaani Agaayyutim.” ² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukñiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ñum patiktiquplugu qangagun. ³ Paul-ñum nipliu-tiniñigaa, “Ilvich ukpiññaqti! Agaayyutimtuuq nalupqinaiglugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksrağipluña tuvraqlugu maliğutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitin tilirikavich patiqupluña.” ⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qaukñuruaq agaayuliqsaa uqamaqluutigiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniğai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimañiñigiga sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaaniñi aglausimaruq itna, ‘Iłpsi uqamaqluutiyumiñaitkisi iñugikkapsi anjalatiñich.’”

6 Paul-ñum ilitchu'gikamigich ilañich kati-
maruat Sadducee-ñuruanu'hat suli ilañich
Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutini'gai taapkua
uqaqsittaagtitchirit, "Aniqatiumaan, uvaña
Pharisee-ñuruña igñi'gipluña Pharisee-ñuruam.
Ittitauruña uqaqsittaagviñmi uvani piqutigiplugu
ni'giugaqah'ga tuquruat anitqihksrañatigun
iñuukigmun." 7 Taatnaguuq Paul niplioman
tavrauuaa Pharisee-ñuruatlu Sadducee-
ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat
atinqahutiñ. 8 Atakkii Sadducee-ñuruatguuq
uqaqhutiñ tuquruat iñuutqikkumiñaitlugich
suli piiñniplugu irrutchiñiglu isa'guliniglu.
Aglali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitñik
taapkuniña. 9 Taatnaqhutiñ katimaruat
nipitusaisañiqsut. Ilañich aglaliqirit Pharisee-
ñuruanuplutiñ qapiqtailillapiagniqsut itnaqhutiñ,
"Paqitchilguitchugut savvaqñuutaanik uuma
iñuum. Isa'gulgum naagaqaa irrutchim ilumun
uqautilukkaa." 10 Taapkua uqavaa'hat
iglutuyunaiqman taamna anuyyiuqtit qulliqpianat
isummigñiqsuq ilinjitñun siquminnasugalugu
Paul. Taatnaqhuni anuyyiuqtini tiliñigai
taapkunuña katimaruannun ivayaagitquplugu
Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu anuyyiuqtit
inaatnun. 11 Tamarrumani unnuami Atanguruam
qikaqasiqlugu Paul nipliutini'gaa, "Qapiqtaqnak!
Iñisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi
taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin."

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

12 Uvlaagutqikman Jew-ñuruat katimakamin
sivunniugñiqsut. Nalupqinaiqsruqhutiñ

akiqsruḡniqsut, “Uvagut niḡiyumiñaitchugut unniñ imiḡumiñaitchugut sumik Paul tuqunḡanikkaluaqnagu.”¹³ Sippaqaqḡuguguuq malḡukipiaq taapkua inniqsut sivunniuqtuat itna.¹⁴ Aasii utlautiplutiḡ agaayuliqsit qaukḡiḡitñun suli sivulliuqtigruatnun itnaḡniqsut, “Uvagut nalupqinaiḡḡugu akiqsruḡtugut qanutchimik niḡiyumiñaitḡluta Paul tuqqutkaluaqnagu.¹⁵ Taatnaḡusi, ilipsi uqaqsittaagtitchirituummapi tuyuqaḡitchi aḡuyyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrūautitqulugu liilaa apiqsruḡtap-saanḡuaḡukḡugu. Uvagut tuqqutkisipmigikput sivuani tikiḡiksraḡan uvuḡa.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ḡum uyuguan, aḡnaunḡan iḡñiḡa, tusaaniḡaa taamna sivunniukkanat. Taatnaḡhuni aḡuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlaniḡaa Paul uqautityaḡḡugu taavrumiḡa.¹⁷ Paul-ḡumaasii tuḡḡuqamiuḡ aḡuyyiuqtit aḡalataat nipliutiniḡaa, “Aḡuyyiuqtit qulliqpianatnun taamuḡautiuḡ una nukatpiaq, piqaḡniqsuq uqaut-tutiksraḡmiñik ilaanun.”¹⁸ Taavruma aḡalatim taamuḡautiniḡaa qulliqpianatnun aḡuyyiuqtit itnaḡhuni, “Paul-ḡum isiqtauruam tuḡḡuḡuḡa inḡiḡaḡa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraqaḡaatin.”¹⁹ Taavruma aḡuyyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguguuq avuḡaqaḡutiniḡaa aasiñ apiqsruḡḡugu, “Sumik uqauttutiksraqaḡpiḡa?”²⁰ Taavruma nukatpam nipliutiniḡaa, “Jew-ḡuruat sivunniuqtut inḡiḡukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvinḡitñun apiqsruḡtapsaanḡuaḡukḡugu.”²¹ Aglaan

añiqnagich atakkii malgukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruat ilaanik apqutmi. Ilinich akiqsruqtaanikhutin nigiqikkumiñaitlutin unniñ imitqikkumiñaitlutin tuqqutkaluaqnagu ilaa. Ilinich-amma itqanaiqhutin utaqqigaat ilvich añiñiksran.” ²² Taavruma qulliqpiam nipliutinigaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuğipkağniaqnagu suli tamatkuniña uqaqtılaan uvamnun.” Taatnaqqaaqługu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqłuiñiqsuq malğunñik añalatinitñik añuyyiuqtit uqautinigik, “Itqanaiyagitchik malğuk kavluutik añuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malğuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴ Suli itqanaiyautilugu tuttuqpañnik Paul-ñum usiaqsigviksrañiñik tikiutriksrañiñik aniyañniusunaqani kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglañniqsuq taamuña itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamañaqhuni Felix-mun, ihuaqqun! ²⁷ Una añun Jew-ñuruat tiguplugu tuqłuiñaagugñikkanat aasiñ piqasiqłuna añuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuğigiga ilaa Rome-miñ kañiqalha. ²⁸ Kañiqsipsaağukługu sumik piñhagun patchitchiqlugu uqaqsittaagtitchirinñin utlautigiga. ²⁹ Ilitchuğiruna qanutchimik piñaisilaañnik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inmiñ maligutağmikkun

patchisiqusimagaat. ³⁰ Uvaŋa kilikkaukama Jew-
 ɲuruanun sivunniugutiniplugu tuqqutchuklugu
 piñatchiasuŋaŋnagu tuyugigiga ilipnun,
 tamatkuaptuug patchisiquTrai uqautigitka
 tikiutitquplugich agvisiŋich akikŋaqługu ilipnun.”

³¹ Anuyyiuqtit atuummiñgaat tillisiusiaqtin,
 Aullautiniŋaat Paul tamarrumani anaqami tikiu-
 tiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvlutqikman
 tamatkua pisukhutin anuyyiuqtit piruat utigniŋsut
 aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiñaqługu Paul.
³³ Tikiutikamitruŋ Caesarea-mun kavanaurua-
 mun qaiññiŋaich aglaiłlu Paul-lu. ³⁴ Taavruma
 kavanam agliqianikamigich apiqsruŋiŋaa Paul
 sumiunupmagaan. Iiitchugikamiun taamakŋa
 Cilicia-ŋmiunulha, ³⁵ Felix-ŋum Paul uqautiniŋaa,
 “Ilvich pasiritin tikitpata naalaŋnigisiñiŋikpiñ.”
 Aasii ilaan tillisiginiŋaa Herod-ŋum atangum
 inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ɲuruat Paul-mik Pasitñiŋhat

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias,
 qaukiat agaayuliŋsit, piqasiqhuni ilaŋitñik
 sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atiliŋmik
 Tertullus-mik tikiññiŋsut Caesarea-mun. Aasii
 uqagigaat akikŋautriŋ Paul-kun taavrumuŋa
 kavanauruamun. ² Tavrurautianikmatruŋ Paul,
 Tertullus uqagniŋsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix!
 Tumigiplugu aŋalatillautaulhiñ sivisuruamik
 anuyautairrutiaqtitkiptigut suli isumatulipkun
 ikayugitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat
 iluaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ

nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ.
 4 Aglaan mingüqtillutin piyumagaluaq-
 nak injigikiñ naalallaquplugu naigñilugu
 uqağiraksraqput. 5 Una iñuk iłitchuğikkaqput
 iñukluqutauplugu, akungatni Jew-ñuruat iluqaani
 nunami aullagñiirağaqtuaq akarrutinik
 suli ilaa qaukhiupluni Nazarene-ñuruani.
 6 Agaayyuvikpañmik qaayuğnaqsiliuğniałha
 pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniguklugu
 tuvrağlugu maligutaksraqput. 7 [Aglaan
 qaukium anuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ñum
 upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. 8 Aasii
 Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich
 patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku
 iłitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut
 ilaagun.” 9 Tamatkuaptuuq atlat Jew-ñuruat
 tavrani tappiğñiğaat Tertullus-ñum akikñautaa
 Paul-kun itnaqhutiñ, “Iluqani tamanna uqauttun
 ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaagutriłha Sivugaani Felix

10 Taavruma kavanauruam urriqaniğaa Paul
 nipliquplugu. Paul nipliaqsiñiqsuq, “Iłisimagiga
 iñugiaktuami ukiumi aňalachiłhiñ uumiña
 nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyaliksrağa
 sivuqqapni. 11 Iłitchuğiraksrağigiñ qulit malğuk
 uvlut qaanjanikkaluaqtitnagich utlautiğa
 Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuna.
 12 Jew-ñuruat iłitchuğiñitkaluağaatña taamavru-
 mani agaayyuvikpañmi qapiqsigiutrağłuna
 iñuñnik naagaunniñ akatchiłuna iñuñnik
 katimmavinqmikni tupiğni naagaqaa nani-
 payaaq nunaaqqiñi. 13 Naagaunniñ ilinisa

nalupqinaiyaǵlugu pilguitkaat akikᵋautriᵋ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiqᵋlugu uqautigikpiᵋ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiǵiraksram ilinisa uqagikkaᵋata sagluuqtuanuᵋlugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiǵigitkaptuuq tuvraqᵋlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun sulii aglausimaruat makpiǵaanitᵋi sivuniksriqirit. ¹⁵ Niǵiugaqamiuᵋaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iᵋuich anipkaǵisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. ¹⁶ Taatnaqᵋᵋa ataramik qauǵrimmaagiuᵋtillautaqaguktunᵋ patchisaitᵋᵋa sivuǵaani Agaayyutim sulii iᵋuich. ¹⁷ Iᵋugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaqᵋᵋa Jerusalem-miᵋ utiqᵋᵋa saagaqᵋᵋa manimik aatchuutirik nunaaqǵimiuᵋuqatimnun sulii tunillaǵiaqᵋᵋa. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinnigaaᵋᵋa agaayyuvikpaᵋmi, naatchi-anikama igǵuutiksraqᵋᵋvikaanik atuqtaksraᵋisigun Jew-ᵋuruat. Tavrani iᵋugiaktuat iᵋuich iqataunitchut uvamni unniᵋᵋ qanusiq akarrun ingitchuq. ¹⁹ Aglaan ilaᵋich Jew-ᵋuruat Asia-ǵmiuᵋuplutiᵋ ittuat. Taipkuaptuuq uvuᵋa sivuǵaᵋiuᵋtiruksraugaluaqtut ilipnun ilitchuǵipkaǵiaǵlugu akikᵋautriᵋ piqagumiᵋ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iᵋuich uvaniittuat uqagilitruᵋ paqitaǵikkaqtiᵋ nalaungirrutiga sivuǵaᵋiusimmaᵋamni uqaqsit-taaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitaᵋamni sivuǵaatni, ‘Iipsi atannigᵋiaqpsitᵋa ugluvak piqutigilugu ukpiqsriᵋᵋa tuquruat anitqikkisiᵋiᵋiplugich.’ ”

²² Felix-ñum ilitchuqsriruam agaayyutikuağiamik katimalıq umikkaa itnaqhuni, “Anuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunnigisigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ñum tillisiginigaa anuyyiuqtit qaukliatnun Paul qau-nagitquplugu aglaan tigutaagisunaqnagu, aasiin tillisigiplugu ilannaaniñun piqaqtihinaaguglugu inugikkanjgun.

Paul-ñum Sivuganjutipkatha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanianikmiullu Felix Jew-ñuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiññiqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaguktuq ukpiqsriñkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqagaluaqman nalaunñaruakikun, inñmun anjalalgusiliksrakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullahinaagugtutin pakma. Piviksranitqikkuma qannigisigikiñ.” ²⁶ Suli ilaan nigugagigaluağniğaa Paul qaitchiñasugalugu maninmik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluağniğaa akulaiqlugu. ²⁷ Aglaan malğuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanigñiğaa Felix kavanaułhagun. Taatnaqhuni Felix-ñum iluaqnağukhuni Jew-ñuruanun isiqtagituiñagniğaa Paul.

25

Paul-ñum Injaqatha Umialinñmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna pinasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukliguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munñiqsuq. ² Tavrani Jew-ñuruat

qauklijnich agaayuliqsijnisa suli sivulliuqtigranjsa tikiutinigaich ilijnisa akiknjautigikkatin Paulkun. ³ Taamna kavanaauruaq Festus apiginigaat quyalitqulutin Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilijnich sivunniugagaqhutin tamaani apqutaani tuqqutchuklugu. ⁴ Festus-ñum kiunigai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvanjali sivuniqaqtuna utitqigukluna. ⁵ Qaukligikkasi Caesarea-muktilhiñaugisi uvapkun akiknjaagiaglugu tasamma iñuk savvaqluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat pinasuni lu naagaqaa qulini uvluni. Utigniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavrñautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ñuruat agqiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutin avataanun iglulisullapiagnigaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiaglugich pilguisağmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaitchuna akiknjaqlugu Jew-ñuruat maligutaksraña unniiñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ñum quyalinñiaqlugich Jew-ñuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpich atannikkautyagutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akiknjausiapkun?” ¹⁰ Paul-ñum kiunigaa, “Qikağuktuna sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijnña taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ñuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvağluktaunuluna piguma uvanñun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik iniqsruñitichuna

annaguglunja anasiññuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaat akikñaqtima tanjigilaukpan, kia-unniññ qaisaksraginjitkaaña ilinjitñun anjalataksraulunja. Taatnaqlugu Rome-mağmiut umialganun utlautihksrapkun injaqaqtunja.” ¹² Tavra Festus-ñum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiunigaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmunja umialgamun aullagisirutin.”

Paul Sivuganjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun paglatyaqlugu Festus. ¹⁴ Ilinjik qapsiñnik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautinigaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusianjanik itna, “Anun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivinmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qauklinjisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqhugu uvañnun tuqqutitqukkanat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaagtitalaikput pasikkaauruaq iñuk uqapsaagaluagtinagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiugukhugu tilisiruña taamamna anun sivuganjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua igluliqsuutiruat makitnaminj akikñautiksraiññigaat savvağluutaanik niggiugikkamnik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaqsraqtuutigilhiñaaqsigaat ukpiğusigmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağikkanagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuğiniafiksrantajatnik tamatkua,

apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muhksranagun tamatkunuuna uqaqsittaagiağuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum injağikkaña atanigmuutitqupluni Caesar-mun umialinmun Rome-mi. Taatnaqluña tiligiga qaunagitquplugu tuyuginialhanunaglaan taakmuña umialinmun.” ²² Agrippa-m nipliutinigaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmiñigiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñigini,” Festus-ñum kiunigaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallauqhutik savaktituummagmik. Isiqttut katimmavinmun piqasiqhutik qaukhiğnik añuyyiuqtinik suli nunaaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginigaa Paul tavrunautitquplugu ²⁴ nipliqluni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniiqataurasii! Una añun ittuq iluqagmin Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiplugu inuuruksraungiginiplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksrananik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivunniutigiga tuyugisuklugu taakmuña. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuña agvisiksrananik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuganiutipkağiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuğiniurapsaaqqaaglugu aglaak-sranikkasugaluña qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqlugu akikñautiksraitluni ittuamik.”

Paul-ηum Uqapsaağutriḥa Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ilvich uqautigiḥiñaağtuqtutin ilipkun.” Tavra Paul isakḥugich argaḥni aullağniñiğaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaḥa quviasullapiaqtuḥa uvlupak sivuqqapni uqagvicaqtitaullapkun tamarrumuuna iluqağmin Jew-ηuruat akikḥautaatigun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ηuruat ilitqusiatnik sulı uqaksraqtutigisuukkaḥitñik. Taatnaqlugu inçigikpiñ naalağnitqupluḥa qiñuiğutin.

⁴ “Iluqağmin Jew-ηuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaḥiğaa, atakkii nutaullamniñaglaan iñuuniaqtuḥa iñumni nunamni sulı Jerusalem-ılu. ⁵ Uqahıñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluḥa piyumin. İlisimapmiut aullağniñhaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ηuruanun tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuḥa uvuḥa atanniqsaksragukḥuḥa piqutigiplugu niğiugaqaḥiğaa Agaayyutmun immiumaniaḥanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ İluqatin qulit malğuch qitungağiich sivulliapta niğiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugağipman. Umialiik, taavrumuuna niğiugaqağnipluḥaptuuq patchisiqutigaatḥa Jew-ηuruat. ⁸ Suvaata Jew-ηuruasi ukpigilguitpisiuḥa Agaayyutim aḥipkaitḥa iñuḥnik tuquḥaruaniñ?

⁹ “Uvaḥaptuuq isumaqağaluaqtuḥaa piyumiñagniqtutilaaptun akikḥaqtugukḥugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnailıplugu

savaaqaqluŋa Jerusalem-mi. Qaukŋitñiñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruŋa aŋalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraġuqmatigik iļaupmiraqtuŋa qaukŋigñi. ¹¹ Iñugiaktuani anisiŋuqsaaqlugich Jew-ŋuruat katraġviŋitñi piilaagipkaġniaqlugu ukpigikkaŋat. Uvaŋa qinnausimavaaitlugich aullaagaqtuŋaunniñ uŋasikusamun nunaaqqiñun tamatkua nanjitchuklugich.

Paul-ŋum Uqalŋa Mumilġmigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqŋuŋa Damascus-mun aullalgitchuanaa aŋalatchisaigun suli tillisaigun qaukŋisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, iglilamni uvluqpaguqtuami qauma siqiñigmiñ qaumatluŋniqsuaq qiñigiga. Puuqtigaaŋigut taapkualu igliqatitka qaumaŋum pakmakŋa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvaŋnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtipina? Ilipnun atniaqsiñagtutin akilliluiqapŋa atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuaq akilliliqsuikami iñumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Atanġum nipliutigaaŋa, ‘Jesus-ŋuruŋa nagliksaaqtitaġikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktiksraġtaanulhiñ uvaŋnun. Uqautritqugikpiñ iñuŋnik ilitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaŋa annautigisigikpiñ Jew-ŋuruaniñ suli Jew-ŋuŋitchuaniñ tuyuġigupkiñ ilinjitñun. ¹⁸ Ilvich aŋmaqsruġisigitin irigikkaŋich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuŋġaum saŋjianiñ taavrumuŋa

Agaayyutim sanñianun. Tunñaviñigutin uvamnik natqigutigisigitka killuqsautinich aasiisuli ilaliutiniaglutin Agaayyutim iñunijnun piksraqtaagikkañinun.’

Paul-ñum Quliaqtuatha Savaagmiguñ

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluñ savaaqaqtuñ tupigiplugu qiñiqtirrusiaga pakmakña. ²⁰ Quliaqtuagtuña sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-milu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akungatniñu Jew-ñunitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautinithiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkañaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ñuruat tigguglukuña agaayyuvikpañmi tuqunniuragaatña. ²² Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluña qikaqtitkaña uqatlasipluña iluqapsitñun kamanagnianitchuanunlu kamañaqtuanunlu. Tamanna uqagikkağa atrigigaa uqautigikkañata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu ²³ taamna Christ-ñuruaq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuruksraupluni añitqiksuanin tuqunaruapayaaniñ ilitchugipkağlugulu anniqsugiaq iluqaitñun Jew-ñuruanunlu Jew-ñunitchuanunlu.”

²⁴ Taatnailiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutinigaa, “Paul! Ilvich isumailağututin. Iitpauraqsimañiqpich kinnañaağuiğaañ.” ²⁵ Paul-ñum kiunigaa, “Kamañaqtuatiin Festus! Uvaña isumailağunitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautilhiñaugiga umialinmun taluqsrautaigluña atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqağhagun

suli anniqsuqtimigun. Nalupqigijitchiga ilitchugilha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanjitchuq irigaqtuguni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaaf? Iisimagiga ukpiqsrasilaan tamatkuniya.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuaquqtitqayauragikma.” ²⁹ Paul-um kiunigaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuna ilvich suli atlat naalaqtuat uvanun uglupak maliguasiutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimniqsugayaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii anihhiñaqhutiñ uqaaqsiñiqsut avatmun, “Manna anun pinjitchuq sumik tuqurrutiksragmiñik unniñ isiqsiviniñ irrutiksragmiñik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Festus, “Tamanna anun pituigayaqniqsuaq iniaqanjitpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-um Rome-muñialha

¹ Sivunniugutaunanikman tinilgaqsigviksraqput Italy-mun qaiññigaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun anjalataatnun anuyyiuqtit taggisiquaqtuat anuyyiuqtaiñik Augustus-um. ² Umiaqpanmun Adramyttium-miknaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullahiñaaguñiqsuamun. Aristarchus Macedonia-gmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-um ihuaqqutoplugu Paul ilannaani tavrani qinñiaqtitkai qaitchitquplugulu inugikkañiñik. ⁴ Tavrakna aullalgitñapta anugim

paggaguutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamangagun tinilgaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igligñañniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuḡa. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuqñiqpaitłuni. Arguḡianniuqhuta tikilḡataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqłuum igliqtitchumiñaiqmatigut nalḡuḡuta tiksiaqsirugut qamangagun qikiqtam Crete nañaqqaalugu nuvuḡaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniulikun siñiqsraqtuaalugu tikilḡataḡikput qamannillautagvik qanñaniittuag nunaaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani. Nuyuaḡnaqsisigaatigut ikaaqsaliksrāñanun taḡiuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ḡuruat uvlua uisauraagviat qanñianikman. Taatnaqhuni Paul-ḡum alḡaqsruḡniḡai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, ilitchuḡigiga aullalgitchupta uvakḡa iglauñiqput navianagisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilañisa iñuich nuyuaḡnaḡisiruq piyaqquliksrāñatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naatlunñiqsuq uqagikkañanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ḡum. ¹² Taamna qamannirvik iħuaqnañiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakḡa tikitchaḡukługu Phoenix piyumiñaguminḡ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uḡallamullu nigiqpamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Aḡniḡuqpaurlaq Taḡiumi

¹³ Tavrani uḡallaḡiksilḡataḡniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin̄ atuumasukḡuḡu. Kisat nuḡinnigaiḡ aasiin̄ tiksiaqsiplutin̄ qikiqtam siḡaagautlaniqtutilaḡmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisuḡaqani anuḡiqḡuk nigiqpaḡniqsuq anuqqaḡḡaqhuni qikiqtam tuḡaaniḡ. ¹⁵ Anuḡim akikḡaqmagu umiaqpak paalḡuiḡḡiḡaat anuḡi sivuniḡikkaḡmiḡun aasii nikaliḡhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqusautilḡitḡapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniḡaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaḡhuta ikiniḡḡikput umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianilḡiḡnaqman taapkua iḡuich akḡunaanik nimiḡsruaḡsigaat umiaqpak. Nuyuaḡhutin̄ ikkalḡiḡiksraḡmiknun Syrtis-mi tin̄ilḡautaiḡniqsut tiktauiḡmikni. ¹⁸ Aḡniḡpauraq qasullaḡitḡuq. Uvlaakuḡuqman umiaqpak usiiḡsaḡaat. ¹⁹ Uvlut piḡayuatniasii umiaqpaum suqutnai iḡitkaḡsigaich. ²⁰ Uvluni iḡuḡiaktuani siḡiḡniq naagaqaa uvlugiat qin̄iḡitḡivut aasii aḡniḡpauraq qasullaḡitḡuni. Tavrakḡaasiin̄ niḡiugaḡiḡaiḡikput annaḡiksraḡput.

²¹ Uvvaasiiḡ akuni taapkua iḡuich niḡiḡitmata Paul-ḡum qikaḡhuni aḡutit sivuḡaatnun nipliutigai, “Aḡutiit, naalaḡniḡupsitḡa ayasuḡaqasi Crete-miḡ tamanna atuumanayaḡitḡuqsuli, usiavutunniin̄ iḡinnayaḡitḡivut. ²² Aglaan pakma iḡiḡipsiḡiḡ, qapiḡasi! Nallipsiunniin̄ tammaiḡumiḡaitkaa iḡuull̄i, umiaqpak kisimi piyaḡquḡisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuq saniḡqamni isaḡulga Agaayyutim ukpiḡikkaḡma agaayumaḡḡiḡisuuḡkaḡmalu, ²⁴ nipliutiḡluna,

‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnağusi añutiit, nikaliqasi! Ukpiğigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqağikkañatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilañatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiaguutailağutaatigun unnuat tiñitaułlaptikni anuğimiñ Mediterranean tağiuñani, unnuaq qitiqquqman tiñilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğiniğaat imğum ikkagliñha iñuiññaqtun isañniqtun. Igliq-taaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilitchuğiniğaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iliñich aniyatchañniqsut umiaqpak ikkalğiññaşugalugu iyagañnun. Taatnaqhutin niñitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvluqsiaqsiplutiñ. ³⁰ Tiñilğausiqirit qimakkumaatchañniqsut umiaqpañmiñ. Nipliññaqhutin iluaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niñitchiplutiñ umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutiniğai añuyyiuqtit añałataatlu itna, “Ukua tiñilğausiqirit ingitpata ikimatuiñağutiñ umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua añuyyiuqtit kipputiniğaat umiayauraq aasii tiñititlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiyman Paul-ñum niğitquaqsiñiğai, “Akimiaguutailami uvlumi utaqqirusi anuğailiksrañanik niğigaluaqasi sumik.

³⁴ Uvluq niğillaqupağipsi. Niğirusraurusi

iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñiksrapsgun.”³⁵ Taatnaqqaaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu injiqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatanı taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiñiqsuq.³⁶ Taapkua iluqağmin piyumatchakhutin niğiaqsiñiqsut.³⁷ Iluqağmin iñugiaktılaanıt tavrani umiam usianı 276 inniqsut.³⁸ Ilinich niğisuiğataanikamin umiaqpak usiiqsaagaqsiñiğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyalıhat

³⁹ Uvluq qaupman tinilğausiqirit ilisagitlaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautunıqsut. Ilinich sivunniğniqsut taiñuğa siñiqhsitchağuklugu umiaqpak piyumiñağumitruñ ikkalğisillugu nunamun.⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaanıch kipluğniğaiç tasamuğa uniklugich kitchat tağiumun suli aklunaanıç aquutmin qılğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrin tinilğautaq nuqitlugu anuğimun tinıtquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun.⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piiyaq-taaqsiñiğaa qaim tutqatağvigiplugu.⁴² Anuyyiuqtıt tuqquatchuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich.⁴³ Aglaan Julius-ñum annıgiplugu Paul taatnasıqaunıñniğai. Tiliñhiñağniğai iñuıch puuvratlaruat misıgağlugich tulaktıqataquplugich nunamun.⁴⁴ Unniñ puktağusısuğlugich umiaqpaviñiğmik nunnıaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuǵigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ǵmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuǵiksitluta. Uvvaasiiñ sialuguqhuni alappaǵuqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaǵmiuǵlu ikniǵmun. Nimigiaq sagviǵñiqsuq, uunanǵan ikniǵum iqiiqsitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiiñqamitruñ nimigiaq nivinǵruaq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taǵiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqhuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktigñigaa taamna nimigiaq ikniǵmun piyaqqusiallasuñǵani. ⁶ Taapkua qikiqtaǵmiut niǵiugiaqsiiñǵaat puviliksrǵa naaǵaǵaa tavrauvaa tuquliksrǵa Paul-ñum. Takiruami qiiñitñamiñ sumik atlayuaǵnaqtuamik Paul-mi isummigitiqñiqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutauvaluñiqsuq.”

⁷ Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukǵigkkañǵa atilik Publius-mik nunautiqǵniqsuq. Taavruma iñuum iluaqqutiqluta tukkuqatitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum apanǵa atniǵñǵaqniqsuq uunaqǵukhuni sulii itiktaliqhuni auvyuliñmik. Paul-ñum utlanǵigaa qiiñǵiaqǵugu aasii agaayupluni patikǵugu argañmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiñǵa qikiqtam iñuiñ tavruñautiaqsiiñǵaich atniǵñǵaqtuapayaañi aasiiñ Paul-ñum iluaqsipkaqǵugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutinik qaitchigaatigut

suli aullahiñaagūqapta umiaqpak usilligñigaat inugikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piņasuni tatqiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malgññik Agaayyutinñuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-gmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñ nayuutipluta piņasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqñigūñiqsuq. Tikitkikput malgññi uvluni nunaaqqia Puteolim. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaağaatigut nayuquplutin akunniqsaaami, aasiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññipluta. Aullağniqsut pağiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Piņasunik Tukkumavinñik. Paul-ñum qiñiqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaipsaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqtitkaat inmigun añuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. ¹⁷ Aquagun piņasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñisa tavrani aiyugaağñigai katimaqatigisukñigich. Ilinich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña piñitkaluaqtitluna qanutchimik akikñagñigich iñugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña

Jerusalem-mi Rome-ñum kavanañanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-mağmiut kavanañata [Felix-ñum] apiqsruqtağaluğaataña, anipkağluna pilitchukluna ilitchuginitñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ñuruat akililiutipmata anipkaqunitluna, nunuripluna nañağviiqama injağigiga Caesar-mun atan-niqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna injağigiga qinğukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga niğugagikkañat taimña Israel-ağmiut Christ tikiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuna.” ²¹ Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinitchugutsuli aglañnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinitchut tusaayu-gaagiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqahat tamatkuniña ukpiqsriplutin iliptun tikiumaanihanik Annisquqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kat-tutitqiliksrañanik Paul-ñum, aasiiñ taimña uvluq tikiuimapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kañiqsipkağniğai Agaayyutim añaayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniağniğai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaañitnik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriğniqsut uqağikkañigun, ilañilli iñuich arguaqtuğniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atingiqhutin inmiknun Paul-ñum uqağianikmauñ una, “Ipqitchuaq

Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun
sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautiyakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanıqsiyumiñaitchusi

suli qıñıgumaagaluagupsi ilıtuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich
pitchigilıgñıqsut,
tusaasunğıtłutin supayaamik iritinlu
siqplugich.

Utıtqıñğitchut Agaayyutmun mamitılıksrağmiknun
atakkii qıñıtlaitłutinlu tusaatlaitıutinlu
kanıqsitłaitłutinlu,

Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ıum uqapsaagnıgıai,
“İlıtıtuğıraksrağıgıksi Agaayyutim tusaayugaallau-
taıa tuyuulıha Jew-ıunıtuıchuanun. Taıpkuataımma
tusaagısıgaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ıuruat
anıñıqsut uqavaaqhutın ıımiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniagnıqsuq tavrani Rome-
mi malğunı ukiunı, inıqaqhuni inımigun
inilğusıqsuqlıgu, pağlaplugich iluqaisa
qıñıgiaqtaqtını.

³¹ Quliaqtuagvıgıniğai
Agaayyutim aıaayyutaagun suli Atanguruakun
Jesus-kun, ilısautıplugich taluqsrautaiqhuni
uqaqsailıraqtaıtłunılu.

Ippitchuat Makpigaaat - Agaayyutim Uqalhi
Inupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6